

UNIVERZITA PALACKÉHO
V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra systematické teologie

Pavel Obr

**Christologická a mariologická
inspirace v kázáních Vincence
Zahradníka**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Prof. Ctirad Václav Pospíšil, Th.D.

OLOMOUC 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem při tom jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 17. 4. 2013

Pavel Obr

Děkuji prof. Ctiradu Pospíšilovi Th.D., za jeho inspiraci při pronikání do hlubin historie českých teologů. Také bych chtěl poděkovat P. Josefu Gazdovi za jeho duchovní i hmotnou podporu, bez níž bych tuto práci stěží napsal. V neposlední řadě Vincenci Zahradníkovi, který mi prostřednictvím svých kázání otevřel dveře k touze po poznání, bádání a hledání životních pravd. Také všem, bez kterých by tato práce nevznikla.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 ŽIVOT VINCENCE ZAHRADNÍKA.....	9
1.1 Dobový kontext.....	9
1.2 Životopis Vincence Zahradníka	11
2 CHRISTOLOGIE	13
2.1 Christologické tituly a význam jména Ježíš.....	13
2.1.1 Jméno Ježíš	13
2.1.2 Christologické tituly	14
2.2 Vtělení Syna člověka.....	19
2.2.1 Preexistence Ježíše Krista.....	19
2.2.2 Pohled na Ježíšovo lidství.....	20
2.2.3 Pohled na Ježíšovo božství	23
2.2.4 Integrita božství a lidství Ježíše Krista	25
2.3 Tajemství Ježíšova života.....	28
2.3.1 Ježíšovo narození.....	28
2.3.2 Ježíšova pokušení	29
2.3.3 Proměnění na Hoře Tábor.....	30
2.3.4 Dobrovolnost a vědomí toho, co přijde	31
2.4 Kříž a zmrtvýchvstání Ježíše Krista	35
2.4.1 Smrt Ježíše Krista	35
2.4.2 Oslavený Kristus.....	37
2.4.3 Význam vzkříšení Ježíše Krista pro lidstvo	39
2.4.4 Pojetí nebeské hierarchie a řádu	40
3 MARIOLOGIE.....	42
3.1 Mariina pravá tvář	42
3.1.1 Ctnosti Panny Marie	42
3.1.2 Tituly Panny Marie v díle Vincence Zahradníka.....	45
3.1.3 Vztah mezi Ježíšem a Marií.....	47

3.1.4	Tvrzení o duši Panny Marie.....	48
3.1.5	Duch svatý působící v Marii.....	49
3.2	Dogmata a definice.....	50
3.2.1	Maria jako čistá Panna.....	50
3.2.2	Maria jako Bohorodička	51
3.2.3	Nanebevzetí Panny Marie.....	52
3.2.4	Snaha o formulaci dogmatu o neposkvrněném početí Panny Marie	53
ZÁVĚR		56
ANOTACE		59
SUMMARY		60
BIBLIOGRAFIE		61
SEZNAM TABULEK A PŘÍLOH		67

ÚVOD

Při výběru tématu své diplomové práce jsem měl jasno v tom, že ji chci psát na katedře systematické teologie, a to z důvodu nejen rozšíření teologických znalostí, ale i duchovního posunu. Ze všech předmětů studovaných na fakultě mě jenom systematická teologie dokázala přiblížit k Božímu tajemství natolik, abych se je pokusil formulovat vlastními slovy. V obavách z nároků na diplomovou práci a vše s ní spojené jsem nevěděl, kde začít. Stála přede mnou volba tématu a mohu říci, že mi velice v tomto hledání pomohl můj vedoucí práce prof. C. V. Pospíšil, Th.D., který mi nabídl téma spadající do české teologie 18. a 19. století ve znění: „Trinitární, christologická, pneumatologická a mariologická inspirace v kázáních Vincence Zahradníka.“ Dostal jsem čas na rozmyšlenou, zdali do toho půjdu, nebo ne. Mé rozhodování nebylo jednoduché, první věcí, která pro mě byla důležitá, bylo sehnat si životopis Vincence Zahradníka. Nashromáždil jsem si proto okolo pěti životopisů, které jsem přečetl a uvědomil si, o jak veliké a krásné téma by se mohlo jednat. Fascinovala mě autorova prostota takovým způsobem, kterému jsem nemohl odolat. Po uplynutí dvou týdnů jsem souhlasil a dal se do práce.

Už po přečtení prvního kázání jsem věděl, že materiálu ke zpracování je hodně a nebudu schopen pojmout tak veliký rozsah, jak udával název mé práce. Na základě těchto vyvození jsem se dohodl s vedoucím práce na zkrácení tématu ve znění „Christologická a mariologická inspirace v kázáních Vincence Zahradníka.“ Christologická témata jsem upřednostnil proto, že se autor – zcela pochopitelně – tajemstvím Ježíše Krista ve svých kázáních zabývá nejvíce. S christologií pak úzce souvisí mariologie. Tyto dvě oblasti mě u Zahradníka také nejvíce oslovily. Také je pravdou, že trinitární a pneumatologický aspekt je již zpracován mým vedoucím práce, prof. C. V. Pospíšilem Th.D., v jedné z jeho monografií.¹

Při zpracovávání jsem narazil na další problém, který se týkal nemožnosti uskutečnit mé bádání v takovém rozsahu, jak bych chtěl, z důvodu neznalosti

---

¹ C. V. POSPÍŠIL, *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800-2010*, s. 142-152.

hlubších teologických souvislostí. Proto jsem se zaměřil na tři opěrné pilíře, ze kterých jsem v této práci vycházel a které mi pomáhaly vykonat potřebnou reflexi patřičných témat. Prvně to byla monografie „Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel,“² dalším pilířem bylo pro mě Písmo svaté³ a následně jimi byly církevní dokumenty.

Jako metodu jsem si zvolil strukturální analýzu neboli inspiraci, jak uvádí název práce. Prvním úkolem bude nastínit teologickou reflexi kázání V. Zahradníka a porovnat ji s teologickou reflexí dnešní doby. Abych se nedopustil chyb, vytvořil jsem jednotlivé kapitoly podle schématu christologické analýzy.⁴ Vynasnažím se předat podstatnou část z toho, čím V. Zahradník obohatil mé teologické myšlení a můj duchovní život, a nastínit jeho přínos pro teologii 21. století.

Analýza, o kterou se pokouší tato práce, vychází ze specifických pramenů – kázání našeho autora na neděle, svátky a slavnosti. Kázání dříve byla určitou formou výuky náboženských pravd víry a mravouky a vedením lidu blíže k Bohu. Proto musí být tato následující interpretace teologických myšlenek vedena poněkud jinou cestou než u klasických teologických spisů. Je důležité dívat se na citované pasáže jako na snahu odhalit tajemství, které se těžko vysvětluje, natož předává. Nelze se chytat každé věty či slůvka, kterých autor ve své řečnické a literární výstavbě kázání použije pro teologický výklad. Proto je potřeba přistupovat k citacím s jistým nadhledem. Zároveň však s velkou úctou k tak velikému odkazu, který nám Vincenc Zahradník zanechal. Taktéž je třeba dodat, že takováto analýza Zahradníkových kázání bude nutně neúplná a vzhledem k jeho dalším dílům také ne plně výstižná. Nám však jde o zachycení odkazu právě jeho kázání – už s ohledem na sledování přínosu této formy hlásání pro utváření teologie.

---

² C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*.

³ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona : (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad*.

⁴ C. V. POSPÍŠIL, *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*, s. 228.

V první kapitole své práce se zaměřím na dobové pozadí, ve kterém Zahradník žil, také na to, jaký byl přínos jeho literární tvorby pro český národ, přičemž zvýrazním jeho výjimečnost v kněžské službě.

Ve druhé kapitole hlavní téma christologie rozdělím na čtyři základní podkapitoly. V první pod názvem „Význam jména Ježíš a tituly,“ se pokusím ukázat, na který z titulů dává autor důraz, jaká z toho pro nás plynou východiska pro teologii a jak hodnotit jeho přístup k osobě Ježíše Krista.

V druhé podkapitole s názvem „Vtělení“ se budu pokoušet vystihnout specifický ráz autorova teologického myšlení v pohledu na tajemství Ježíšovy osoby.

Následovat bude podkapitola „Tajemství Ježíšova života“, v níž se pokusím s naším autorem vystihnout některá témata Ježíšova životního příběhu. Poslední částí bude pojednání o kříži a zmrtvýchvstání, téma, jímž každá christologie, a tedy i její analýza, musí vyvrcholit.

Třetí kapitolu pak bude tvořit pojednání o autorově mariologii. Ta bude rozčleněna do dvou hlavních podkapitol. V první z nich se zaměřím na „Mariinu pravou tvář,“ což se bude týkat témat ctností, kterými ji autor vynáší nad všechny ženy, dále na tituly, které nalezneme v kázáních Vincence Zahradníka a následně vztahem mezi Marií a Kristem, i jistým pohledem autora na její duši. Tuto podkapitolu zakončím úvahou nad velikostí úlohy Ducha svatého v jejím životě. Ve druhé podkapitole se budu věnovat autorově pojetí a zpracování mariánských dogmat – nejprve těch již dávno vyhlášených o Marii Panně a Bohorodičce, pak těm nejnovějším, které v autorově době ještě nebyly vyhlášeny – tedy Nanebevzetí Panny Marie a jejího Neposkvrněnému početí.

V případě citovaných pasáží z kázání jsem byl nucen graficky pozměnit dobový zápis vynecháním zdvojených slov, či převod zdvojených písmen do zápisu s interpunkčním znaménkem.

Celou tuto práci inspiruje poselství z autorova nelehkého života: strádání v touze být prospěšný druhým. I já si po vzoru autora kladu tímto psaním za cíl, být ku prospěchu všem, kteří do této práce nahlédnou.

1 ŽIVOT VINCENCE ZAHRADNÍKA

Život Vincence Zahradníka je velice krásný a nebudeme se mýlit, když řekneme, svatý. Životopisy, které jsem pročetl, ukazovaly na autorovu životní poctivost. Ta se nejčastěji projevovala ve snaze pozvednout český lid k obnově nacionálního smýšlení. A nejen to. Ve své farnosti se snažil vždy plnit si své povinnosti, a k tomu se ještě staral o svou maminku. Životní poctivost se projevovala především v přístupu k práci, ať už jej Pán poslal kamkoli. Čerpal jsem z několika málo zpracovaných životopisů a z nich sepsal historický vývoj doby a následně jsem do ní začlenil přínos autora.

1.1 Dobový kontext

Doba, v níž Vincenc Zahradník žil, byla velice neklidná. Konec 18. a začátek 19. století byl naplněn mnoha zvraty, od „Francouzské revoluce“, až po snahu o nastolení francouzské hegemonie v Evropě, v duchu pseudorevolučních hesel. Proti tomuto proudu se postavila koalice vedená Angličany. Byla snaha vrátit se zpět do starých kolejí předrevolučních poměrů. Z nich vyšel systém „metternichovský absolutismus“ a to ihned po porážce Napoleona v bitvě u Waterloo roku 1815. To umožnilo realizaci plánů tzv. Svaté aliance, kdy velkou část Evropy ovládla opět feudální šlechta a církevní hierarchie. Ony pak měly snahu v následujících letech potlačovat jakékoli svobodné myšlení v oblasti vědy a myšlenkového vývoje, vyplývajícího z osvícenství.⁵

Je to také doba velikého rozvoje zemědělství, strojního průmyslu, dopravy, metod hospodaření a mnoha jiného. Již v tak náročné poválečné situaci byla svízelným úkolem snaha o vytvoření rakouského politického národa s jednotným jednacím německým jazykem při ponechání národních jazyků dalších etnických skupin, jež byly součástí Rakouska, tedy např. ve školství. To způsobovalo určitý patriotismus, který se postupně přetvářel v proces známý pod pojmem „národní obrození“. V první generaci je možné zmínit osvícenského racionalistu Josefa

---

⁵ Srov. P. JANČÁREK, *Vincenc Zahradník*, s. 5.

Dobrovského (1753-1829) a také Bernarda Bolzana (1781-1848)⁶, kterým se Vincenc Zahradník nechal značně inspirovat. Bernard Bolzano veřejně hovořil, právě v době metternichovského absolutismu, o nových možnostech sociální rovnosti, společenském pokroku a nebezpečí národních roztržek. Vynikal v mnoha oborech, jako třeba ve filosofii, náboženské nauce, matematice, fyzice aj. Měl velikou snahu publikovat vlastní díla, ale po tzv. „bolzanovském zátahu“ měl zákaz vyučovat a následně cenzori z řad církevních kruhů jej stále hlídali a nedovolili mu po dlouhou dobu vydat žádnou z napsaných publikací. Na již zmíněný zátah doplatili všichni příznivci Bernarda Bolzana, tedy nevyhnutelně i Vincenc Zahradník. Podle životopisu, který napsal sám Bernard Bolzano,⁷ mu byla zakázána veškerá profesorská činnost a „*byl nucen zodpovídat se ze 112 bludných a závadných vět.*“⁸ Tomu předcházela veliká razie kvůli jisté horlivosti Josefa Michaela Fesla (1768-1863)⁹, který založil na litoměřické fakultě sdružení „*Christenbund*“, v jehož čele stál. Toto společenství bylo následně chápáno jako protistátní jednání a rozpuštěno. Většinu příslušníků zatkli a vyslýchali. Když je neměli z čeho obvinít, poslali je do vzdálených farností, kde neměli možnost vést jakoukoli vědeckou činnost a neměli žádný přístup k soudobým literárním dílům.¹⁰

Snaha o začlenění Čech a Moravy i s jejich obyvatelstvem do širšího politického německého národa byla vetována Františkem Palackým významným dopisem německému parlamentu roku 1848.¹¹

V počátcích národního obrození stálo okolo 400 lidí. Mezi nimi byl převažující podíl inteligence z řad duchovenstva. Byli však ve značné míře

---

⁶ viz. obr. č. 2.

⁷ B. BOLZANO, *Vlastní životopis*.

⁸ Srov. *Ibid.*, s.73.

⁹ C. V. POSPÍŠIL, *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800-2010*, s. 133. Po následném zatčení a výsleších byl Fesl zlomen, odvolal všechnu Bolzanovu nauku a byl ve Vídni na dlouhá léta v samovazbě.

¹⁰ Srov. *Ibid.*, s.133.

¹¹ Srov. P. JANČÁREK, *Vincenc Zahradník*, s.6.

omezování, byli nuceni pracovat ve ztížených podmínkách a izolování z veliké části ve svém prostředí. Přes všechna tato úskalí se mnoho z nich s velikou vervou a pílí zasadilo o rozkvet na poli české kultury, na poli vědeckých bádání, poezie, literatury, filosofie, matematiky a jiných oborů.¹²

1.2 Životopis Vincence Zahradníka

Vincenc Zahradník¹³ se narodil dne 29.12.1790 v Mladé Boleslavi. Jeho otec byl soukeníkem. Nebyli příliš majetní, ale i přesto jej dali na studia. V místě svého narození absolvoval základní školu a poté také piaristické gymnázium. Po maturitě nastoupil do řádu k piaristům, odkud ale po nějakém čase odešel a přešel do litoměřického semináře, kde následně pokračoval ve studiu teologie. To ukončil v roce 1813 a téhož roku, 7. Srpna, byl vysvěcen litoměřickým biskupem Leopoldem Chlumčanským na kněze.¹⁴

Jeho kaplanským působištěm se na nějaký čas staly Všejanya a Křinec na Nymbursku. Když v roce 1815 usedl na biskupský stolec Litoměřic český vlastenec Josef František Hurdálek (1747-1833), tak se tehdejší Bolzanův stoupenec, Josef Michael Fesl (1768-1863), přimluvil o přidělení funkce ceremoniáře Vincenci Zahradníkovi a následně se také zasloužil o to, že mohl přednášet v Litoměřicích na univerzitě. V roce 1820 však byli všichni příznivci Bernarda Bolzana zbavení funkcí a vyslýcháni pro podezření z protistátní činnosti. Je třeba zmínit to, že Vincenc Zahradník nikdy nebyl odsouzen z žádného bludu či hereze. Taktéž nikdy nešel proti státnímu zřízení, čemuž nasvědčuje také jedno z jeho kázání.¹⁵ Vincenci Zahradníkovi bylo zakázáno vyučovat a byl jeden měsíc ve vězení. Když na něj nic protistátního nenašli,

---

¹² *Ibid.* Srov., s. 7.

¹³ viz. obr. č.1- bysta z místa jeho působiště mezi léty 1820-1830, Zubrnic, autor foto. p. Konopka Karel.

¹⁴ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800-2010*, s. 132.

¹⁵ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 2., s.72. „Naléza-li se nějaké zřízení u všech dokonce národů, co jich jest pod nebem: souditi z toho můžeme, že zřízení toto má veliké do sebe ceny a vážnosti, a že jest potřebno, neb aspoň na nejvýš prospěšno a spasitedlno.“

poslali jej do vzdálené vesnice Zubrnice na Ústecku, kde jako farář starající se o svou maminku musel žít velice skromným životem. To mu znemožnilo na celých deset let jakýkoli přístup k novým literárním dílům. Přes to všechno se nezatvrdil a v letech 1828 se podílel na založení „*Časopisu Katolické duchovenstvo*“, do nějž se zapojil aktivními příspěvky. Také se zároveň podílel na vydání německy psané „*Ročenky pro učitele, rodiče a vychovatele*.“ I když pobýval v pohraničí mezi německy mluvícím lidem, jeho čeština neztratila nic ze své živosti, o čemž se zmíníme později. Po deseti letech požádal o přeložení do Křešic na Litoměřicku pro lepší dostupnost k litoměřické knihovně popřípadě i do Prahy. Této žádosti mu bylo vyhověno. Po přeložení dokázal napsat tři svazky kázání, která jsou předmětem této práce a to v pozoruhodně vytříbeném českém jazyce. Zde, v této farnosti, se při tyfové nákaze, která vypukla ve vesnici, staral o nemocné a sám se nakazil touto nemocí. Umírá dne 31. srpna 1836.¹⁶ Jeho díla uvádím v bibliografii v seznamu autorových děl. Dovolím si na závěr citovat pasáž z jednoho kázání, která nese silnou myšlenku o povinnosti kněze, a také z již napsaného vyplývá, že takto i zemřel.

Někteří obzvláště lidé se netoliko smrti báti nemají, nýbrž povinni jsou, jí dokonce postupovati. Nejednot' povolání lidské té jest vlastnosti, že kdo se i málo smrti strachuje, v povolání svém vůli Boží naplniti nemůže. Lékař s ouzkostí na smrt myslící, nebude chvátati k nešťastným, nakažlivou nemocí na lože postaveným, nechat' je bez náležité pomoci, aby se sám nenakazil, a ledovitá ruka smrti i jeho nepopadla. Voják, smrti se děsící, k žádnému stavu se tak nehodí, jako se stavu těch, ješto brániti mají vlast a odháněti pluky hubících nepřátel od mezi jejich. I knězi, tak jako lékaři, náleží, navštěvovati i takové nemocné, jejichžto nemoci se sám nakaziti, a nemilostivé smrti za oběť býti může.¹⁷

---

¹⁶ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800-2010*, s. 134-135.

¹⁷ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 69.

2 CHRISTOLOGIE

Je zřejmé, že budeme-li sledovat kázání našeho autora, budou se v největší míře týkat právě tajemství Kristovy osoby a díla, protože právě toto tajemství se svým velikonočním vrcholem nám předkládá a zpřístupňuje liturgický rok. Zahradníkova christologie je v případě kázání ve veliké míře vysoká, když si často všímá tajemství Ježíše Krista z pohledu jeho Božství na Ježíšovo lidství. To nám vysvitne, až z citací, v nichž je na prvním místě Boží Syn a poté až člověk Ježíš Kristus. Zopakujme, že v autorových kázáních nelze brát každé slovo jako dogmatický výklad, ale jako prostředek přiblížení posluchače k Bohu. Zaměříme se tedy na důrazy a přístupy, které vysvítají z autorových kazatelských textů. Prvním výrazným tématem je otázka christologických titulů, která nám poodhalí jisté autorovy preference.

2.1 Christologické tituly a význam jména Ježíš

Autor nás seznamuje s osobou Ježíše Krista skrze pohled na jeho povolání, kterým má sám Ježíš ustanovit Boží království zde na zemi, to znamená: kým se pro nás Kristus stal a kým skutečně je. Zvolili jsme na začátek právě tuto kapitolu, aby nám poukázala na autorovo chápání osoby Ježíše Krista ve světle jeho jména a titulů. Pro snazší orientaci nám pomůže tabulka výskytu a použití christologických titulů v kázáních našeho autora.

2.1.1 *Jméno Ježíš*

Vincenc Zahradník se věnuje výkladu Ježíšova jména nikoli ve vztahu k jeho lidství, ale k jeho božství. Chápe Ježíšovo jméno jako titul když říká: „Ctíce jméno Ježíš, nectíme toliko jméno člověka; ctíce jméno Ježíš, ctíme jméno vtěleného Boha. Bylť Ježíš ovšem opravdovým člověkem, lidským poddán

potřebám.¹⁸ Pro autora je toto spasitelné jméno charakteristikou a vyznáním nejen jeho lidství, ale také jeho božství.

Dále se teolog věnuje biblické perikopě, v níž je poukázáno na to, kdo jméno Ježíš vtělenému Synu udílí – je to nebeský Otec prostřednictvím anděla ve snu Josefovi (srov. Mt 1,21). Tato událost odkazuje na autorovo zvýraznění role nebeského Otce v životním příběhu Ježíše Krista:

A jako to byl Bůh, kterýž to zřídil a opatřil, že nebeské pacholátko Marie panny při svém obřezání dostalo jméno Ježíš. [...] Jméno Ježíš, kteréž Bůh sám skrze anděla svého Josefovi a Marii oznámil, znamená spasitele, a dobrotivý otec nebeský nám vskutku v Ježíši Kristu dal spasitele našeho.¹⁹

Zde tedy můžeme zcela zřetelně vidět působení nebeského Otce v poslání Ježíše Krista. Zahradník nás dále odkazuje na verš ze Starého zákona, kterým chce vybídnout boží lid k větší úctě k Bohu Otci: „Jsi přece náš Otec! Abraham nás nezná, Izrael, ten o nás neví. Hospodine, tys náš Otec, náš vykupitel odedávna, to je tvé jméno.“ (Iz 63,16), bez něhož by Ježíšovo božství nebylo průkazné.²⁰ Znat něčí jméno je důležité z hlediska identifikace osobního vztahu. Pokud nám někdo odhalí své jméno, je to projev nejvyšší důvěry k nám. Tak můžeme vyvodit z tohoto pohledu, že Bůh k nám má nesmírnou důvěru, když se nám zcela sdílí a k nám sklání ve svém synu Ježíši Kristu. Toto zjištění v nás zákonitě ústí k úctě a chvále jména Ježíš, jímž se pro nás stal Bůh přímo lidsky oslovitelným.

2.1.2 Christologické tituly

Christologické tituly, kterými autor vyjadřuje tajemství Ježíšovy osoby zde na zemi, ukazují na jeho teologické důrazy a preference.

---

¹⁸ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 55. Lk. 2,21.

¹⁹ V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 2., s. 48-49.

²⁰ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 235.

Označením „Spasitel“ chce vyjádřit pravou povahu Ježíšova povolání: „Ctíce jméno Ježíš, ctíme jméno spasitele svého.“²¹ Tento titul i v dnešní teologii vystihuje podstatu spásy, která nespočívá pouze v díle Ježíše Krista, ale konkrétně v něm samém (srov. Sk 4,12).²²

U dalších dvou titulů autor používá zdvojení, které vyjadřuje absolutní nadřazenost nad všemi původními i budoucími nositeli. Jedná se o tituly „Pán Pánů“ a „Král králů“. U těchto titulů je důrazně vyjádřena podstata neobyčejnosti Ježíšovy osoby, protože je nejen nositelem titulu v maximální možné míře, a jsou mu tedy podřízeni všichni, kteří kdy vládli, i kteří kdy budou vládnout, ale i prazákladem a naplněním těchto titulů. Použití těchto titulů velmi vhodně ukazuje způsob teologického vypovídání o Bohu – vycházíme z lidských pojmů a jejich významů a v absolutní míře je přisoudíme Bohu.²³

Zahradník vychází v případě titulu „Král“ ze dvou označení Ježíše králem. Je to jednak otázka mudrců „kde je ten právě narozený král židů?“ (Mt 2,2), jednak označení Ježíše Pilátem: „To je Ježíš, král židů“ (Mt 27,37).²⁴ Z těchto dvou míst je možné vyčíst zaměření na Ježíšův pozemský titul krále, který má funkční hodnotu pro židovský národ. V pohledu křesťanské víry však tato místa svědčí právě o tom, že Ježíš očekávání pravého a dokonalého krále vsutku naplňuje.

Nejčastěji však autor užívá tři titulů. Pán, Syn (Boží) a Učitel. Titul „Syn Boží“ odkazuje na pravé Kristovo božství, které přijal od Otce. I titul Pán je chápán v souvislosti s jeho božstvím, neboť je spjat s Ježíšovou pravou identitou božství i lidství, které jej tvoří. A právě z božské přirozenosti vychází toto označení Krista Pánem.²⁵ Titulu Učitel se budeme věnovat v závěru tohoto oddílu, protože je v Zahradníkově pojetí patrně nejoriginálnější. Nyní si ještě

---

²¹ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 60. Et. *Ibid.* s. 70, Pro tento titul vychází z Písma při obětování Ježíše v chrámě (srov. Lk 2,29-30).

²² Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 83.

²³ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*, s. 108.

²⁴ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 47.

²⁵ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 82. Adonaj.

dovolíme upozornit čtenáře na výskyt dalších titulů následující přehlednou tabulkou č. 1, ve které je vyznačeno, kde je možné se s jednotlivými tituly setkat a v jakém rozsahu. Výčet si neklade nárok na úplnost, je spíše základní pomůckou pro orientaci a pro záměry naší práce je plně dostačující.

I. Tab. č.1. Výskyt christologických titulů

Tituly	Sedmmecjtma svátečních kázání	Rozvrhové kázání na neděle a svátky 1.díl	Rozvrhové kázání na neděle a svátky 2.díl	Homiletické řeči na neděle a swátky celého roku
Syn (Boží), více jazykových variant	21; 80; 148; 9*171 ²⁶ ; 10*173;3*175; 5*179; 187; 237; 264.	27; 34; 157; 158; 174.	58.	56; 64; 69; 108; 129; 135; 147; 203; 209; 216; 223; 237; 286; 300; 2*327; 361; 362.
Spasitel - lidí, světa	5; 15; 4*16; 21; 26; 84; 90; 95; 96; 98; 104; 218; 253; 254.	9; 17; 61; 158; 224.	5; 8; 58; 120; 154.	21; 70; 78; 219; 230; 250.
Učitel (DS- učitel všech lidí, víry, věčné pravdy, moudrosti, náboženství)	15; 17; 19; 59; 63; 78; 84; 86; 88; 94; 110; 118; 119; 121; 137; 147; 3*152; 153, 198; 267; 274; 293.	3; 4; 7; 9; 10; 11; 2*37; 76; 93; 95; 100; 115; 142; 156; 183; 195; 198; 204; 235; 246.	5; 8; 12; 132; 133; 151; 160; 162; 201; 204.	13; 17; 60; 70; 3*129; 147; 226; 230, 231; 260; 264; 265; 272; 297; 312; 342; 347; 354.
Král Králů	15; 21; 61.	78; 183.	11.	53; 109.
Pán Pánů	15; 21; 61; 73.	78; 183.	11.	53; 109.
Pán, pán	15; 19; 21; 26; 51; 61; 84; 94; 95; 96; 97; 108; 110; 147; 188; 190; 192; 196; 198; 200; 211; 237;247; 254; 280; 297.	34; 76; 81; 94; 135; 142; 159; 178; 183; 195; 196; 204; 205; 238; 240.	12; 48; 58; 73; 77; 120; 162; 182; 194; 205.	5; 54; 100; 103; 109; 131; 132; 138; 189; 214; 219; 230; 240; 260; 267; 300; 307; 309; 311; 332; 342.
Král	15; 47; 51; 61; 147; 247.	34; 178; 183.	8; 54; 126; 151.	5; 100; 102; 109; 338.
Oblažitel	19; 254.	78; 81; 240.		
Vykupitel	16; 156.	9; 76; 131; 238.	56.	56.
Soudce	62.	1; 4*4; 78.	8; 60; 151; 206.	5.
Mistr	88.	185.		179; 305; 311;342; 189.
Pokorný služebník		32.		5; 338.
Mesiáš		9; 11; 30; 33; 95; 98; 131.		200.

²⁶ 9 – počet výskytů na jedné stránce; * – znaménko značí násobek; 171 – číslo stránky.

Nyní se dostávám k naší analýze titulu Učitel, který je pro našeho autora význačný, neboť jej cituje hned po titulu „Syn Boží“ nejčastěji. Spojuje ho s úkolem osoby Ježíše, který nás jako člověk učí potřebné věci k naší spáse o svém božství. „Sám syn Boží jakožto člověk a bratr náš přišel na tento svět, a všemu nás vyučil.“²⁷ Tím dává autor najevo, že bez vrcholu zjevení bychom nikdy nepoznali pravdu o trojjediném Bohu, ani Prostředníku naší spásy. Na jiném místě uvádí právě důvod Ježíšova poslání: „Vyučování bylo předním a hlavním zaměstnáním Ježíšovým.“²⁸ V čem spočívala jeho nauka? V odhalení vnitrobožských vztahů i vlastní slávy, která v sobě zračila všechny ctnosti. Dnešní teologie nám k tomu dává následující stanovisko: „Jestliže v něm splývá posel s Poselstvím, Učitel s naukou, pak jeho učení je nevyhnutelně také sebedarováním.“²⁹ Vystihnout Ježíšovo životní poslání nám pomůže následující citace:

Světlo znamená pravdu, bdělost nevinu, a čistotu srdce. Ježíš pak jest v skutku učitel, světlem nebeské pravdy osvětlující temný rozum náš. Ježíš jest i také sám jedin, ješto naprosto byl čist, v jehož obcování žádná skvrna se nenalezala, jehož život blesk vši ctnosti z sebe vydával.³⁰

Jedinečnost učitelství Ježíše spočívá v tom, že je výrazem jeho identity, která je viditelná v odkazu na to, co učí. Vezmeme-li v potaz to, co učí, tedy zjevení Otce a Ducha svatého, odhalí se nám zjevené tajemství propojenosti vnitrobožských vztahů. Důležitým je také vyjádření autora v posledním citovaném odstavci, totiž že jeho čistý život byl plný ctností – v tom můžeme v souladu s dnešní teologií spatřovat míru mesiášství a vykupitelství. Zároveň se ale nesmíme nikdy dopustit chyby definování titulu podle našich představ, do níž pak vtěsnáme samotného Ježíše, tak aby nám takový obraz vyhovoval.³¹ Tituly vždy mají být určitou přístupovou cestou k vystižení a objevování

---

²⁷ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 11.

²⁸ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a swátky celého roku*, s. 60.

²⁹ C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 283.

³⁰ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a swátky celého roku*, s. 211.

³¹ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 281.

nevyčerpatelného tajemství Ježíše Krista. Autorovo pojetí titulu „Učitel“ nám napovídá, že autor přistupuje k důrazům na Ježíšovo božství i lidství vyrovnaně – učitelem je Ježíš právě jakožto člověk a současně jakožto Boží Syn sděluje to, co je lidsky nepoznatelné a co může zjevit pouze „jednorozený Bůh, který spočívá v náručí Otcově“ (srov. Jan 1,18). Tento závěr bude možno dále rozvést a ověřit v pohledu na další christologická témata, zejména autorovo pojetí vtělení.

2.2 Vtělení Syna člověka

Vtělení je jedním z ústředních témat christologie, a tedy i christologické analýzy. Vysvitne nám z toho, jak a v jakém důrazu autor vnímal tajemství Ježíšova božství a lidství. V této kapitole se budeme věnovat tématům, které předcházely Ježíšův život, také se zaměříme na autorovo chápání Kristových dvou přirozeností a dojdeme až k samotnému narození Ježíše Krista v interpretacích kázání našeho autora.

2.2.1 Preexistence Ježíše Krista

U Vincence Zahradníka můžeme preexistenci spatřit implicitně v odkazu na Otce Ježíše z Nazareta. Sám autor vychází, pro výpovědi o Ježíšově Otcí, převážně z úryvků Pisma svatého. Začíná ve Starém zákoně u Izajáše, kde čteme: „Jsi přece náš Otec! Abraham nás nezná, Izrael, ten o nás neví. Hospodine, tys náš Otec, náš vykupitel odedávna, to je tvé jméno“ (Iz 63,16). V tomto úryvku³² odkazuje autor na otcovství pro národ, tedy také všeobecné otcovství Boží pro každého, kdo se narodí v izraelském národě. Ježíš se narodil v izraelském národě, královském rodu Davidově, což svědčí o tomto všeobecném otcovství také pro Ježíše jako syna svého lidu. V podobném duchu autor v odkazu na knihu Moudrosti poukazuje na zkoušky, které Izrael podstoupil „neboť jsi je zkoušel jako otec, jenž napomíná“ (Mdr 11,10). Zároveň na jiném místě odkazuje na vedení ve všem, co koná člověk „ale vede ji, Otče tvá Prozřetelnost“ (Mdr 14,3).

---

³² Srov. V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázání na neděle a svátky celého roku*, Díl 1., s. 235.

V prozřetelnosti zde můžeme spatřovat tehdy ještě nezjevenou pravdu o třetí božské osobě – Duchu svatém. Naplnění těchto výroků nalzáme u evangelisty Matouše v přímé řeči Ježíše: „A nikomu na zemi nedávejte jméno „Otec“: jediný je váš Otec, ten nebeský“ (Mt 23,9). Tím se univerzalita otcovství rozšiřuje i mimo izraelský národ, pro každého člověka na zemi. V případě Ježíše však hovoříme o otcovství ve zcela výjimečném smyslu a výhradním pojetí: Jak zdůrazňuje Zahradník, on je jinak než my Synem nebeského Otce, nestal se Synem z vůle muže ani těla, ale z Boha byl zplozen.³³ My pak, tím že se jako Boží Syn stal člověkem, jsme při křtu přijati za jeho bratry a sestry a můžeme první božskou osobu nazývat jako on „Abba“ (srov. Mt 6,9). Tím je nám odhalena pravá identita Ježíše Krista jako Božího Syna, a to od počátku věků (srov. Jan 5,19-23; Jan 17,1-10).

2.2.2 Pohled na Ježíšovo lidství

V autorových kázáních nalezneme zajímavé pojetí, podle něhož Ježíš Kristus je prostředek k zvěstování naší spásy. Toto vyjádření ovšem může vést k určité podřadnosti lidství a může vyloučit člověka z podílu na vlastní spáse tím, že jej degraduje na něco jako hlásnou troubu, Tato představa vysvítá ze slov: „Byltě ovšem člověk, člověk nám podoben. Ale člověčenství jeho užil Bůh za nástroj, kterýž nám všecko oznámil.“³⁴ Co je třeba říci je, že Zahradník mohl toto své tvrzení chápat s odkazem na titul učitel. Sám Ježíš, což u autora v předešlé citaci není tak vidět, nám má ukázat tu pravou hodnotu lidství, i to, k čemu má směřovat.³⁵

S tématem lidství je úzce spojena problematika důstojnosti člověka, která teprve v pohledu křesťanské víry získává zřetelnou podobu a význam. V této citaci můžeme nalézt mnoho světla pro pohled na lidství a cíl našeho života:

---

³³ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 246.

³⁴ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a swátky celého roku*, s. 308.

³⁵ Srov. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Gaudium et spes.

Bůh se z lásky k nám ne zaběhlil, nýbrž zčlověčil. [...], přirození člověka nejužšími svazky spojil s božským přirozením svým. [...] Vtělení Boží jest důvod hodnosti lidské. Bůh sám ráčil býti člověkem. Poznej, člověče, hodnost svou [...] Věčný Syn věčného Otce se oblékl v člověčenství, Bůh se nejužší společnosti spřiznil a spojil s člověkem; v lidské duši v lidském těle bydlil Bůh, Bůh se s člověkem spojil a sjednotil tak, že Bůh a člověk, člověk a Bůh byla jedna a táž nerozdílná osoba.³⁶

V první větě je nám předloženo, že Bůh se nestal duchem, nýbrž člověkem (srov. Žl 8, 5-7). Tím nám ukázal na hodnotu lidské osoby, když odkazuje na prvotní plán Boha – spasit člověka. Adam měl dorůst ke sjednocení se s Bohem poslušností, neboť byl předobrazem Ježíše Krista.³⁷ Když však Adam s Evou zradili Boha, musela přijít spása na zem skrze jiného člověka. Ježíšova identita je autorem na mnoha místech kázání charakterizována synovstvím. Jedna formulace právě citovaného úryvku je trochu zavádějící, a sice výrok, že v lidské duši a v lidském těle bydlel Bůh. Může to evokovat určitý druh dualismu. Je však třeba znovu upozornit, že se autor vyjadřuje jistou kazatelskou rétorikou; má tudíž na mysli člověka jako celek, což potvrzují další výpovědi téže citace. Zároveň potvrzuje jednotu dvou přirozeností v jedné osobě.³⁸

Dalším prvkem, kterým autor odkazuje na Ježíšovo lidství, je jeho dětství. Poukazuje na verš v Lukášově evangeliu, kdy jej Maria a Josef přinesli do chrámu (srov. Lk 2, 22-24). Jak je patrné, Bůh nemůže růst, zdokonalovat se, být posilován na duchu. To jsou všechno lidské vlastnosti, které přísluší člověku. V pohledu na Ježíšovu osobu tak zde autor dochází k velmi správnému důrazu na Kristovo lidství:

Když se Josef a Maria do Nazaretu navrátili, rostlo dítě Ježíš, posilovalo se na duchu, bylo plno moudrosti, a Boží milost se na něm projevovala a zračila. To nám připomíná, že Ježíš byl opravdovým člověkem. Nebo Bůh nemůže růsti, nemůž se v duchu posilovati,

---

³⁶ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázání na neděle a svátky celého roku*, Díl 1., s. 35-36.

³⁷ Srov. *Ibid.*, s. 199.

³⁸ Srov. *Ibid.*, s. 163. Efezský koncil r. 431 - „že jednota subjektu v Kristu má prioritu před rozlišováním jednotlivých přirozeností.“

nemůž prospívati v moudrosti. [...] Byltě Ježíš opravdovým člověkem, ačkoli se s ním Bůh v jednotu osoby spojil, nicméně proto nikdy nepřestal být člověkem.³⁹

Dalším tématem lidství Ježíše Krista musí být nepochybně city. Z následující citace, kterou nám autor předkládá, se dostaneme k analýze Ježíšových ctností: „Bylt' Ježíš ovšem opravdový člověk, lidským poddán potřebám. Cítil lidskou radost, a bolest, lidské provozoval ctnosti, lidským obyčejem podroben byl vůli Boží, lidsky skončil na kříži...“⁴⁰ Což je také možno srovnat ještě s dalším textem.⁴¹ Pocity jsou nedílnou součástí každého člověka. Patří do nich radost, lítost, bolest a utrpení, hněv, zamilovanost, vlastní nedostatečnost aj. V Písmu svatém se ve většině případů setkáme s příběhy, které vypovídají o jeho pocitech. Ježíš **radost** rozdává, a to ještě před svým narozením (srov. Lk 1,14) i po vzkříšení, „když pro samou radost nemohli uvěřit“ (Lk 24,41), je tedy tvůrce radosti a pokoje. **Lítost** je Ježíši blízká ve vztazích, které prožívá. Ať už je to při nasycení pětistícového zástupu (srov. Mt 15,32; Mk 8,2), při vzkříšení syna vdovy (srov. Lk 7,13), při uzdravování (srov. Mt 14,14), poukazuje na vyrovnanost. Svatý Petr naopak svědčí o Kristově **utrpení**, jeho bolesti (srov. 1Pt 2,23) v níž se neuchýlil k nadávkám či oplácení. Rozhněval se sice při stálém narážení na tvrdosti srdce izraelského lidu (srov. Mk 3,5), nebo když učedníci bránili dětem, aby k němu přicházely (Mk 10,14), ale ve všech citových rovinách se Ježíš projevuje jako plně vyrovnaný člověk. Tím, že jeho identita pochází shůry a plně si uvědomuje své synovství: říká, že „tou láskou jakou má Otec k němu, miluje tou samou láskou on nás (Jan 15,9*2). Tato láska však sahá daleko za lidské hranice a nedá se ničím nahradit, neboť je spjata s poslušností. Smrtelnost je známka a úděl padlé lidské přirozenosti ve snaze postavit se na Boží rovinu. Ovšem Ježíš dává absolutní příklad pro každého. Nemůžeme si sami stačit v naší lidské bídě. Nikdy nebudeme Bohem, ale budeme-li se snažit Boha hledat, můžeme dojít k poznání, že Bůh Ježíš Kristus je nám vzorem a bratrem,

---

³⁹ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku*, s. 79.

⁴⁰ V. ZAHRADNÍK, *Sedmecetná swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 57.

⁴¹ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 2.

díky kterému jsme získali zpět padlou přirozenost lidství. Smrt byla poražena a my můžeme skrze jeho lidství dojít do věčné blaženosti na nebesích.

V jednom z kázání se nachází důležité připodobnění jedné z lidských vlastností. „Zvíře k prachu země skloněnou má hlavu, člověk ale hledí k nebi, k nebi se vznáší myslí svou.“⁴² Tímto náš autor zesiluje velikost a důstojnost člověka. Bůh se dává poznat každému, jen ne každý má odvahu se mu otevřít. Pokud se však člověk zaměří na vztah, který je mu Bohem nabídnut, pak se započne cesta, jež vede k prvotnímu plánu Boha s člověkem, tedy spása pro každého. Ta je zase podmíněna vtělením, neboť jak říká Zahradník „Včlověčil se Syn Boží, ale až posud nejsou všichni účastni milosti vtělení jeho.“⁴³ Tím je naznačen stav, který trvá dodnes. Je mnoho lidí nepokřtěných, kteří nechtějí nebo nemohou přijat křest ve víře z různých důvodů, a to je míněno z řečeného, že nejsou všichni účastni na jeho milosti.

Autor si je velice dobře vědom toho, že vtělení je jedno z největších tajemství, které nelze vždy jasně vyjádřit, avšak upozorňuje na léta strávená Ježíšem zde na zemi: „Vtělení Syna Božího velikým jest tajemstvím [...] nicméně máme jistotu, že v člověku Ježíši Kristu Bůh sám viditelně na zemi se ukázal, Bůh sám třiatřicet let s námi zde přebýval.“⁴⁴ Tím se snaží vystihnout a podepřít pravdivostní hodnotu historicity Ježíšova působení zde na zemi. Ježíš Kristus se dobrovolně nechal z lásky k nám ohraničit časem, na základě toho můžeme znovu konstatovat, že Ježíš byl skutečně člověk.

2.2.3 Pohled na Ježíšovo božství

Vincenc Zahradník velice dobře chápe teologickou nauku sjednocení Boha s lidstvím. Kdybychom si však přečetli první větu následující citace, dala by se velice špatně pochopit:

---

⁴² V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 137.

⁴³ V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 3.

⁴⁴ *Ibid.*, s. 33.

„Niméně nebyl toliko pouhým člověkem. Syn Boží se s ním spojil v jednotu osoby; plnost Božství přebývala v něm; blesk slávy a velebnosti Boží se na něm vyjevil; s ním, v něm, a skrze něj Bůh učiněn byl člověkem, Bůh přišel k nám, Bůh přebýval mezi námi. V početí, narození, životě a smrti jeho božství se spatřuje.“⁴⁵

Máme zde na mysli jistou formu dříve vzpomenutého dualistického pojetí, ovšem i zde je to vzápětí vyloučeno a uceleno. Text vypovídá o sjednocení Ježíše Krista, kdy Syn Boží se s ním spojil. My jsme neznali jméno druhé božské osoby, to nám bylo zjeveno až s vtělením. Proto se na základě tohoto mínění domnívám, že autor se snaží vyjádřit rozdíl mezi Božím Synem před vtělením a po vtělení – tedy v dnešní teologii vyjádřeno, rozdíl mezi věčným Slovem v imanentní Trojici, a Ježíšem Kristem po vtělení, v ekonomické Trojici. Rozlišení nespočívá v podstatě, nýbrž jen v našem poznání toho, kým skutečně Ježíš je, tím, že nám dává poznat své božství skrze své lidství. To, že autor pak vyjmenovává všechny etapy Ježíšova života v předchozí citaci, vypovídá o ucelenosti Ježíšova příběhu s odkazem na jeho pravou identitu dvou přirozeností.

Tak tedy autor vyjadřuje neobyčejnost člověka Ježíše Krista tím, že poukazuje na výjimečné schopnosti jeho osoby. A zároveň potvrzuje jednotu jedné osoby ve dvou přirozenostech:⁴⁶

[...] že plnost božství v něm přebývala. A však konal i také Ježíš takové věci, kterýchž by byl nikoli konati nemohl, kdyby se s ním, jakožto s člověkem, Bůh v jednotu osoby byl nespojil. Bůh a člověk v jedné osobě jesti' Ježíš Kristus. Syn člověka a syn Boží jest Ježíš Kristus.⁴⁷

Na tomto místě můžeme konstatovat, že Zahradníkův přístup k christologii lze hodnotit jako převážně vysokou christologii, protože zdůrazňuje, že Bůh přebýval na této zemi, Bůh se spojil s člověkem, plnost božství v něm přebývala

---

⁴⁵ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 57.

⁴⁶ Srov. *Ibid.*, s. 166.

⁴⁷ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku*, s. 287.

apod. Nicméně to autorovi nebrání, aby zdůraznil plnou účast Ježíše Krista na našem lidském údělu, jeho opravdové lidství.⁴⁸

2.2.4 Integrita božství a lidství Ježíše Krista

Vincenc Zahradník, jak již z předchozích kapitol víme, se zabývá jednotou Ježíšovy osoby. Když tedy říká „Jestli' to Bůh a Člověk v jedné osobě“ hned dodává citaci z evangelia sv. Jana: „A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy“ (Jan1,14). „Jan popisuje vtělení jako sestup Božího Syna v opozici k jeho následnému výstupu“ (srov. Jan 3,23; 16,28),⁴⁹ náš autor se pak snaží poukázat na neměnnost lidské i božské přirozenosti, když říká: „Skrze toto Boží vtělení nepřestává Bůh býti Bohem, a člověk člověkem, a nic při tom místa nemá, na čemž by se zdravý rozum pozastavovati mohl.“⁵⁰ Autor ještě vychází z jednoho textu z Písma svatého a to, že „Ježíš Kristus, ale v sobě měl plnost Božství.“ (Žid 1,3).

„Ježíš Kristus, zakladatel náboženství našeho, nebyltě pouhým toliko člověkem, nýbrž byl člověkem a spolu Bohem, byl dle slov dnešního evangelium synem Boha živého.“⁵¹ A na jiném místě připomíná: „Ježíš jest zčlověčivši se syn Boží; plnost božství v něm přebývala; Bůh se v lidské osobě jeho viditelným učinil pokolení našemu.“⁵² Tato plnost nijak neomezovala Ježíšovo lidství. Autor tak docela jasně vystihuje, že dvě Kristovy přirozenosti se nevyklučují, nepopírají, nebojují proti sobě. Tak jsou lidské pocity prožívané Ježíšem harmonicky

---

⁴⁸ Může se jednat o určité náznaky autorova důrazu na vzestupnou christologii, jak o tom referuje Skalický, srov. KAREL SKALICKÝ, Teologický rozměr díla českého vlastence Vincence Zahradníka (1790-1836), in: *Zplnosti Kristovy: sborník k devadesátinám Oto Mádra*, s. 250. Nicméně se tomuto přístupu náš autor věnuje patrně mnohem více ve svých příspěvcích do časopisů než ve svých kázáních.

⁴⁹ C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 203.

⁵⁰ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku*, s. 361.

⁵¹ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázanj na neděle a svátky celého roku*, Díl 2., s. 31.

⁵² *Ibid.*, s. 327.

sladěny s božskou identitou a posláním Krista na základě svobodného lidského rozhodování. Platí tedy, že:

božská osoba nikterak nedeformuje Kristovo úplné, pravé a plně autentické lidství, protože v něm, jak jsme již měli možnost říci, plní ontologickou a psychologicky tutéž funkci jako každá jiná osoba u normálního člověka.⁵³

To znamená, že je pro nás možné dojít ke spojení s Bohem a to na základě Ducha, kterého nám Kristus dal. Ježíš se s ním dokonale sjednotil, tak se sjednotil i s Boží vůlí a byl schopen zvěstovat nám tuto pravdu otevřeně, pravdivě a se zachováním pravé svobody volby. Autor nám zde implicitně jako morální teolog dává znát, že jednota dvou přirozeností – lidské a božské – v jedné osobě Ježíše Krista vytváří mravní základ pro náš život. Tím nám částečně na storeiologické rovině rozkrývá to, čím se máme stát my sami. Jedině jako Boží Syn nám mohl zvěstovat tuto pravdu a ukázat cestu, po níž máme kráčet a jako člověk pak kráčí před námi, s námi po cestách lidského života. Tak se autor profiluje jako velice citlivý pro následování Ježíše Krista.

V této souvislosti připomeňme téma Ježíšova povolání, jeho poslání učitele⁵⁴ a zvěstovatele náboženství: právě tím, že autor vyzdvihuje nauku, kterou Ježíš hlásal a kterou zpečetil svou vlastní krví v Kalvárské oběti, ukazuje nám, jak ho máme následovat:

Ježíš Kristus jestiž Bůh a člověk v jedné osobě, on jest božský učitel náš, on nám v životě svém vystavil příklad nejvyšší lidské ctnosti a mravní dobroty, on nám skrze umučení své a smrt svou vyjednal odpuštění hříchů a blahoslavenství nebeské, on jest pán a král náš.⁵⁵

---

⁵³ C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 260.

⁵⁴ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázanj na neděle a swátky celého roku*, s. 37. „Ježíš Kristus, Bohem jsa člověkem v jedné, nerozdílné osobě, byl netoliko sám učitelem moudrosti, nýbrž i na všechn budoucí čas učitele moudrosti lidem posílati ustanovil.“

⁵⁵ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 78.

Tak na jiném místě podobně zdůrazňuje, že „Ježíš Kristus, Bohem jsa a člověkem, v nižádném kuse nebloudil a nechyboval, nýbrž všechny řeči a skutkové jeho byli zrcadlo ctnosti a dobroty.“⁵⁶

Ježíš byl skutečně tím, co hlásal. Nedocházelo u něj k žádné přetvářce, či vynášení se, ale na druhou stranu se nebál jít mezi lid a hlásat pravdu. Tak se stává skutečně vzorem lidství pro každého člověka – jako Bůh nám však současně dává spásu, vysvobození, sílu vítězit nad zlem a konat dobro. Tajemství Ježíšova boholdství je tedy jasně určeno pro nás a pro naši spásu, pro naši křesťanskou praxi, pro náš věčný život.

V pohledu na christologické důrazy je možno uvážit, že autor zpracovává spíše vysokou christologii, nicméně ho to nepřivádí k umenšenému důrazu na jeho lidství. Při svém vyrovnaném pohledu stále zdůrazňuje soteriologický význam vtělení Božího Syna.

Pravda je dokázána také textem, ve kterém Bůh Otec na hoře Tábor po druhé prohlásí o Ježíšovi: "Toto jest můj milovaný Syn, kterého jsem si vyvolil; toho poslouchajte" (Mt 17,1-9). „A k jakému konci a zaměření Bůh zázračný tento příběh jest způsobil? Zřejmoť jest, že Ježíše Krista oslaviti, a jakožto včlověčivšího se syna svého vyznamenati chtěl.“⁵⁷ To vyznamenání pak spočívá právě v povýšení a oslavení Ježíše Krista na nebesa po pravici Nejvyššího. Plnost božství se v Ježíši Kristu projevovala i v odhalování věčné pravdy. Pojetí Ježíšovy úlohy pak spočívá nejen ve výkladu Písma svatého a hlásání evangelia, ale i v odhalení své osoby před celým světem. Tak se stává následovatelným pro celé lidské pokolení, a vede Nás k věčné pravdě nejen o nás samých, ale i o Bohu.

---

⁵⁶ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 2., s. 113. „v Ježíši přebývala plnost Božství, že byl Bůh a člověk v jedné osobě, a že nám následovně věčnou zvěstoval pravdu, a nejdokonalejší příklad ctnosti nám vystavil.“

⁵⁷ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a swátky celého roku*, s. 216.

2.3 Tajemství Ježíšova života

Zahradník se ve svých kázáních zabývá Ježíšovým životem velice podrobně. V kázáních, která jsou zaměřena na liturgický rok, můžeme zahlédnout důraz na prožívané tajemství osoby Ježíše Krista, jenž se stal člověkem a je zároveň Bohem, jak říká autor „včlovččil se.“ Toto tajemství vtělení totiž nachází své další rozvinutí v Ježíšově příběhu, který vrcholí na Kalvárii. Tajemstvími Ježíšova života nás tedy ve svých kázáních provádí i náš autor.

2.3.1 Ježíšovo narození

Autor ve svém kázání o Narození Páně předkládá lidu velikou pravdu o poslání Ježíše Krista na zemi. Ten má ustanovit nebeské království zde v tomto světě a poté skrze něj budeme uvedeni ve věčný život. Také můžeme uvést další úkol, na který Zahradník odkazuje, že Ježíš má být světlem pro ty, kteří bloudí v temnotách.⁵⁸ Poukazuje na pravou tvář lidství i božství Ježíše Krista, čemuž jsme se již věnovali výše, ovšem zde je možné poukázat na další prvek, kterým se vyjadřuje, že se Ježíš narodil jako člověk bez nepravostí a bludů či lidské bídy:

Dnes se nám narodil ten kterýž království nebes na zemi zarazil, a i po smrti naší v nebeský ráj nás uvede, [...] ten, jemuž se klaní nebe a země, dnes se nám narodil vtělený Syn Boží, dnes se nám narodil Ježíš Kristus. [...] Člověk se dnes narodil, ale s člověkem tímto se hned při početí jeho v panenském životě spojil, sjednotil a zosobil sám Bůh. Bůh přebýval v duši a v těle jeho, Bůh v něm přišel k nám jakožto součlověk, přítel, bratr, služebník náš. Byltě narozený dnes Ježíš Kristus pravým člověkem, člověkem krom našich bludů, krom našich nepravostí, krom zbytečné bídy naší, ve všem lidem podobný. Byltě ale také Bohem, Bohem a člověkem v jedné osobě.⁵⁹

Znovu zde zaznívají tóny nám známé z předchozí kapitoly, důraz na jednotu a harmonii božství a lidství v Kristově osobě a také soteriologický akcent. Znovu se nám v pohledu na poselství Vánoc potvrzuje autorova vysoká christologie:

---

⁵⁸ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 18-19. Jan 1.

⁵⁹ V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 31-32.

Syn Boží tělo lidské vzal na sebe a dnes se narodil na svět. V tom dítěti, které dnes vidíme ležící v jeslích, v tom dítěti Bůh nejsvětější ukázal svou všudypřítomnost, svou moc a moudrost, svou dobrotu a lásku k našemu pokolení.⁶⁰

V citaci můžeme spatřovat jistý výčet ctností, které náleží Bohu, ale nám díky narozenému Ježíši mají sloužit k vzoru následování. To, že jsou dané ctnosti samotného Boha zmíněny autorem, nám může v jejich odkazu otevřít cestu k novým tajemstvím Ježíšovy osoby.

2.3.2 *Ježíšova pokušení*

Otázka týkající se toho, zda Ježíš mohl zhřešit nebo ne, je velice složitá. Je ovšem jasné, že jako Boží Syn nemohl zhřešit. Přeci to však nemění nic na faktu, že byl člověkem a mohl být pokoušen ke hříchu.⁶¹ To nám říká i autor: „On byl pokoušen a silně váben k hříchu, tak jako my: ale on sám jediný přemohl vše pokušení, on sám jediný byl bez viny a bez hříchu.“⁶² Nemožnost zhřešit a přesto možnost být pokoušen se totiž nevylučuje. „Stačí si uvědomit, že možnost selhat nepatří nevyhnutelně k předpokladům opravdovosti zkoušky. Kupříkladu, když se vyrobí nový vypínač, je nutno ho ve zkušebně podrobit zatěžkávací zkoušce.“⁶³ Ježíš tedy neměl cestu skrze pokušení vůbec usnadněnu, doléhalo na něj to, co na každého z nás. To, jak byl Ježíš pokoušen, nám naznačuje Písmo svaté (srov. Mt 4,1; Mk 1,13; Lk 4,2). I Zahradník výstižně komentuje Ježíšovo pokušení d'áblem, když se ptá, jak si to mohl d'ábel dovolit. Vzápětí si odpovídá: Ježíš byl člověk a jako takový vskutku prošel tím, co my:

„I na Ježíše pokušitel d'ábel dorážel; i jeho vábil a ponoukal k zlému, že Ježíš jakožto člověk byl pokoušen. Pokušení, v kteréž ho zlý duch uvodil, jistým jest důvodem, že opravdový byl člověk. Jakožto člověk měl povinnosti, a lákán byl k přestoupení jich.

---

⁶⁰ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 14; Et. srov. V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a swátky celého roku*, s. 362.

⁶¹ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 270-271.

⁶² V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 59.

⁶³ C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 271.

Spolčil a sjednotil se sice s ním syn Boží: ale tím člověčenství jeho zrušeno nebylo. Byl-li však Ježíš opravdovým člověkem: možno nám jest, následovati příkladu jeho.“⁶⁴

Zde nám autor nabízí krásný důkaz Ježíšova pravého lidství, z čehož vyplývá i ona možnost následovat jeho příklad. Následování Ježíše Krista přivádí blíže k Bohu a také nás uschopňuje k stále větší touze po lásce, pokoji, radosti a směřování k pravému a věčnému cíli.

2.3.3 Proměnění na Hoře Tábor

Událost Ježíšova Proměnění nám dává nahlédnout do tajemství jeho osoby a současně připomíná, jakým směrem se ubírá Ježíš na své pozemské pouti, kde vrcholí jeho životní příběh – v kříži a zmrtvýchvstání. Svým třem apoštolům totiž na hoře ukazuje svou slávu, aby jí byli posilněni pro okamžiky utrpení, které budou následovat.

Když se autor vyjadřuje k této události, velice dobře vystihuje lidskou přirozenost Ježíše Krista, současně však používá obrátů a vyjádření, které nejsou zcela bez problémů:

Proměnil se na hoře Tábor, proměnění záleželo v tom, že tělo své lidské; smrtelné; strastné a ponížené; jakožto roucho na čas složil, a to tělo na sebe vzal, kteráž měl při svém z mrtvých vzkříšení a slavném na nebesa vstoupení.“⁶⁵

Na první pohled může totiž tato řeč o těle jakožto rouchu vyznívat jako hrubé podcenění Ježíšova pravého lidství, které přece Boží Syn na sebe vzal cele a jednou provždy, nikoli jen jako vnější nástroj a převlek. Je však třeba uvážit, že autor zde pracuje na rovině kazatelského obrazu, jímž chce říci, že Ježíš zde vlastně svým proměněním jaksi předjímá své slavné zmrtvýchvstání, prozáření svého lidství jasem vzkříšení. Každopádně je třeba v tomto případě vytknout autorovi jeho nepřesné vyjádření. Vrátime-li se ke srovnání a možnému výkladu synoptiků, tak sv. Matouš celou situaci popisuje tak, že „Po šesti dnech vzal

---

⁶⁴ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku*, s. 203.

⁶⁵ *Ibid.*, s. 211.

s sebou Ježíš Petra a Jakuba a jeho bratra Jana a vyvedl je na vysokou horu, kde byli sami. A byl proměněn před jejich očima; jeho tvář zářila jako slunce a jeho šat byl oslnivě bílý“ (Mt 17, 1-2). Toto vyjádření popisuje odhalení Boží přirozenosti před jeho oslavením, můžeme si zde všimnout zaměření na přírodní jev slunce, ke kterému je přirovnána bělost. Markova interpretace je velice shodná: „Po šesti dnech vzal s sebou Ježíš jen Petra, Jakuba a Jana a vyvedl je na vysokou horu, kde byli sami. A byl proměněn před jejich očima. Jeho šat byl zářivě bílý, jak by jej žádný bělič na zemi nedovedl vybílit“ (Mk 9, 2-3). Zde však Marek uvádí lidský pohled na běliče, oproti Matoušovi. Lukášova verze události se odehrává na poli duchovním, když se Ježíš modlil: „Za týden po této rozmluvě vzal Ježíš s sebou Petra, Jana a Jakuba a vystoupil na horu, aby se modlil. A když se modlil, nabyla jeho tvář nového vzhledu a jeho roucho bělostně zářilo“ (Lk 9, 28-29). Boží přirozenost musela být skryta před zraky všech lidí, ale to neznamená, že nebyla přítomna od jeho vtělení. Tak je možné si vysvětlit i to, že se Ježíš v noci modlil sám, aby nebylo odhaleno nic z jeho božství před jeho oslavením.

2.3.4 Dobrovolnost a vědomí toho, co přijde

Jak už jsme naznačili v předchozí kapitole, Ježíšův příběh vrcholí v pašijových událostech. K pohledu na jeho pozemský život tedy patří také úvaha nad jeho lidským vědomím a svobodou, s nimiž kráčet v ústrety smrti. Autor nám ve svých kázáních nabízí inspiraci právě k tomuto tématu. Nejprve se tedy spolu s naším kazatelem budeme zabývat Ježíšovým vědomím o utrpení, následně se obrátíme k tématu Ježíšovy svobody: pokusíme se nastínit to, jak Ježíš chápal svobodnou volbu a jak se projevovala.

Autor nás seznamuje s rozlišením toho, co Ježíš Kristus věděl jako člověk a co jako Bůh:

Věděl tedy Ježíš, že vše, což proroci poznamenali, vlastně na něj ukazuje, a na něm se vyplní, v dnešním evangeliu (srov. Lk 18,31-43) výslovně učedníkům svým pověděl, že se na něm dokonají všechny věci, kteréž jsou o Synu člověka skrze proroky napsány. [...]

Co nevěděl jakožto člověk, to jemu jakožto Bohu bylo vědomo (ze Starého Zákona). [...] Dobře pak poznamenejme, že Ježíš Kristus nastávající trápení svoje nejen naprosto a zřetelně znal, nýbrž i ujítí mohl.⁶⁶

Jako pravý žid musel Ježíš znát Tóru i proroky. Z evangelií víme, že Ježíš věděl vše, co jej čeká, a připravoval na to své učedníky. V evangeliu sv. Matouše čteme: „Od té doby začal Ježíš ukazovat svým učedníkům, že musí jít do Jeruzaléma a mnoho trpět od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a třetího dne vzkříšen“ (Mt 16,21). Toto vědomí je neoblomné, když následuje Petrova snaha o odvrácení Ježíše z cesty spásy (srov. Mt 16, 22-23).⁶⁷ Po druhé se setkáváme u Matouše s předpovědí o jeho utrpení ve spojení s výrokem o Eliáši, tedy Janu Křtiteli (srov. Mt 17,12), přeci jen bez dodatku o vzkříšení. Zato u Marka se setkáme s jednou předpovědí jeho utrpení (srov. Mk 8,31) a s dokladem Petrovy snahy o odvrácení z této cesty. A však v tomto textu Ježíš poukazuje na vzkříšení třetího dne. U Lukáše je tato skutečnost postavena do čtyř rovin. První poukazuje na stejnou formulaci jako předchozí dva synoptikové Matouš a Marek (srov. Lk 9,22), ve druhé uvádí s odkazem na Starý zákon, kdy před potopou lidé pili, ženili se a vdávali a jen co Noe vešel do lodi, přišla potopa a zahubila je (srov. Lk 17, 25-27). Další odhalení předpovědi se odehrává ve večeřadle, když Ježíš vyznává, že je rád za to, že může jíst beránka s nimi dříve, než bude trpět (srov. Lk 22, 15). Při čtvrtém odhalení otázky – proč musel trpět, odkazuje na citaci z Písma svatého a dává jim poznání k pochopení Písma (srov. Lk 24,46). Tyto odkazy nám jasně dokládají plné vědomí toho, co Ježíš Kristus měl vykonat. Zároveň je však třeba zdůraznit, že Ježíš ve svém životním příběhu neměl patrně všechno jasné od počátku stejně – s rozpoznáváním své situace i svého okolí postupně docházel k přesvědčení, že právě cesta takového utrpení je jeho cestou, cestou spásy. Pokud bychom Ježíšovi v jeho pozemském

---

⁶⁶ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 132.

⁶⁷ *Ibid.*, s. 133. „Neradí se s učedníky svými, mělliby se někde na poušti ukrýt, nebo mělliby utéci do končin Galilejských, nýbrž s ochotnou myslí před nimi kráčí, a sám je vede do Jeruzaléma, aby svědkové byli umučení jeho. S plnou rozvahou a zcela dobrovolně Ježíš Kristus nevypravné muky podstoupil.“

žití připisovali zcela zřetelné vědomí všeho, co se má stát, už od počátku, pak bychom patrně znehodnocovali právě jeho plné lidství, ke kterému přece patří také nejistota o budoucnosti, patří rozhodování a hledání. Tento důraz však těžko můžeme očekávat u Zahradníka: pozice vysoké christologie se svým dobovým teologickým kontextem toto uvažování příliš nepřipouští.⁶⁸

Obraťme se nyní k Ježíšovu dobrovolnému rozhodnutí trpět. Motivací k cestě kříže byla vůle samotného Krista, která však je současně vůlí Otce (srov. Jan 18,11). Díky ctností odvahy se svobodně rozhodl přijat Otcovu vůli. Zároveň poznával dobro i zlo, a co jiného je svoboda, než možnost volby mezi těmito dvěma cestami. A právě tato Ježíšova lidská svoboda může vést k naplnění Božího plánu s naší spásou. Toto naplnění pak našlo vrchol v kříži na Kalvárské hoře.⁶⁹ To dokládá i náš autor, když říká: „Ale však Ježíš svobodně a s plným dobrovolenstvím podstoupil hrozné muky, svobodně a dobrovolně přetrpěl nejžalostnější a nejpotupnější smrt.“⁷⁰ Tento výklad odpovídá autorově přístupu ke kenozi Ježíše Krista. Mohl se kdykoli sebrat a odejít pryč, nechat nás na pospas naší bídě. To můžeme spatřit i v autorově textu, kde říká: „Mohlť se (Ježíš) někam jinam obrátiti, nežli do Jeruzaléma, ale neučinil toho, nýbrž dobrou, ochotnou, nestrašlivou myslí se tam ubíral. [...] Ježíš s úplným vědomím, dobrovolně a ochotně trápení svoje podnikl.“⁷¹ Přesně věděl, co jej čeká. Přesto šel a nebránil se, Ježíš jistě znal citát ze Starého zákona: „Byl trápen a pokořil se, ústa neotevřel; jako beránek vedený na porážku, jako ovce před střihači zůstal němý, ústa neotevřel. Byl zadržen a vzat na soud“ (Iz 53,7-8). Díky tomu můžeme odvodit i pevnost a vyrovnanost Ježíšovy osoby. Přesto musíme konstatovat, že jednota dvou přirozeností je nezměněna, ale s Ježíšovým růstem jeho osobnosti se vůle, coby lidská, čím dál více sjednocuje s Boží vůlí.

---

⁶⁸ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 262.

⁶⁹ *Ibid.*, Srov., s. 271.

⁷⁰ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 83. Tento citát je z kázání na Velký Pátek, a autor vycházel z listu Flp 2,8.

⁷¹ V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 129.

Tento souběh směřuje lidskou svobodou do jeho utrpení (srov. Mk 8,31).⁷² Z toho lze vyvodit to, že lidská vůle musí zákonitě být podřízena Boží vůli, ale v dokonalé svobodě volby. Boží vůle se prvoplánově zaměřovala pouze na izraelský národ, ale pak bylo třeba vyjít z odmítnutí pravé identity Ježíše jako Spasitele a Mesiáše Izraele. „Jeruzaléme, chtěl jsem spasiti syny tvé, tys ale nechťel (srov. Mt 23,37*2, Lk 13,34). Tím i nás všechny poučil, že při tom což člověk ví neb neví, věří neb nevěří, velmi mnoho záleží na chtění a vůli jeho.“⁷³ Tak se spása rozšířila na všechny národy. Kristova vůle nám ukazuje směr, kterým máme kráčet. Autor popisuje dvě z jeho lidských vlastností, hrdinské srdce a poslušnost:

Hrdinské srdce měl Ježíš Kristus [...] Mohl i ujít všemu trápení. Nic ho nenutilo, by se v tolikera vydával nebezpečnosti. Mohl v Nazaretu v pokoji a tiché domácí radosti strávit život svůj. Když již počal hlásati božské učení svoje, zase upustiti mohl od práce té. [...] Svobodně a s plným dobrovolenstvím se vydal na cestu, o kteréž věděl, že ho vede k mukám a přeznalné smrti. Poslušen byl Otci nebeskému, poslušen až k smrti, k smrti kříže. Tou měrou dokázal ctnost na vrch čistou, a vznešenou. [...] Pro spravedlnost, pro Boha, z lásky k pokolení lidskému trpěl Ježíš. Tou příčinou ctnost jeho nanejvýš byla záslužná. Oslavil ho Bůh, dal mu jméno nad všeliké jméno, a třetího dne z mrtvých ho vzkřísil. Čím těžší a bolestnější jest ctnost, tím větší její zásluha.⁷⁴

Poslušnost pak byla příčinou vykoupení lidstva. Neposlušností jsme přišli o bezprostřední kontakt s Bohem, ale Kristovou poslušností jsme jej znovu získali skrze Ducha, kterého nám poslal. Na předešlém článku je vidět nádhernou součinnost Božích osob. Ježíš Kristus se vydává na smrt pro lidstvo, aby splnil Otcovu vůli, Otec mu dává zpět život a povyšuje ho v nebeském království.

---

⁷² Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 247.

⁷³ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku*, s. 67.

⁷⁴ *Ibid.*, s. 190-191.

2.4 Kříž a zmrtvýchvstání Ježíše Krista

Kříž, jak už jsme vícekrát zmínili, je vrcholem Ježíšova života a díla pro nás. V této kapitole se zaměříme na základní témata teologické reflexe Ježíšovy smrti a jeho vzkříšení. Podíváme se, zdali je možné najít spojitost mezi křížem a vtělením. V závěru se dotkneme dvou plodů Kristova umučení pro naši spásu.

2.4.1 Smrt Ježíše Krista

Smrt, na kterou se Ježíš připravoval, nebyla prožívána v beznaději. Vincenc Zahradník propojuje Ježíšovu smrt v úzkém spojení se svobodnou vůlí a dobrovolností, o které jsme se již zmiňovali. Autor říká:

Ježíš trpěl ochotně, hotově a dobrovolně: tou příčinou sobě největší získal zásluhy. Dobrovolně - šel na smrt, aby naplnil vůli Boží: tou příčinou ho Bůh povýšil, a dal jemu jméno nad všelike jméno. Svobodně - s úplným přivolením se dal mučiti a ukřižovati: tou příčinou se hodna učinil, seděti na pravici Boží. [...] nikdo ještě tak velice, tak vroucně a čistě lidi nemiloval jako on.⁷⁵

V předchozí citaci jsme se zmínili o zásluze, kterou dostal Kristus okrajově, ale zároveň byla tou nejvyšší. První zásluhou je jméno, kterému jsme se věnovali v úvodu této práce, a spadá do kapitoly vtělení. Jako druhou zásluhu díky své poslušnosti přijal od svého Otce v nebeském království nejvyšší možné postavení v nebi, tedy byl posazen po jeho pravici. Autor pak poukazuje na dějiny spásy, kdy od Adama až po stav ukřižování, v němž autor vidí nejvyšší možnou lásku k lidem. Také je možné vidět část citace z Pavlova listu Filipánům,⁷⁶ a odpovědět si na to, jak se staví autor k pohledu na Ježíšovu kenozi.

---

⁷⁵ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázanj na neděle a swátky celého roku*. V Praze u Martina Neureutra, knihkupce v Jezuitské ulici Nr. 183, 1836. Díl 1., s. 135.

⁷⁶ Srov. Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona*: český ekumenický překlad: „Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponížil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno, aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé

V kázání na Velký pátek autor rozebírá jednotlivé velkopáteční události. Vyjadřuje v nich důležitost krve, která se stala smlouvou novou a věčnou. Když zmiňuje: „[...] dnes krví svou zapečetil božskou pravdu učení svého, a jakožto oběť za hříchy naše skončil na kříži.“⁷⁷ A na jiném místě uvádí důvod Ježíšova konání: „Ježíš trpěl proto, že poslušen byl Bohu a celé pokolení lidské miloval.“⁷⁸ Miloval nás do krajnosti a jako jediný člověk na světě znal i lék na nemoc hříchu.⁷⁹ Sám Ježíš, Bůh i člověk, nechává sám sebe zcela zasáhnout lidským hříchem. Díky Ježíši, který je kající lidskou odpovědí na Boží odpuštění, dochází k zástupnému zadostiučinění (vzestupná christologie).⁸⁰ Sám autor shrnuje celé velkopáteční dění do konstatování Kristovy velikosti a vrcholí výrokem jeho pravé identity „Spasitele“:

Dnešní den jest den truchlivosti a žalu, poněvadž umřel božský učitel náš, dnes umřel král pokolení lidského, dnes umřel člověk, zosobený s Bohem, dnes umřel spasitel náš, dnes umřel – Ježíš Kristus. [...] Ano trpěl Ježíš smrt, nejpotupnější a nejbolestnější smrt, smrt kříže, jedině proto, aby se Bohu poslušným ukázal. [...] Ježíš trpěl s Bohem a s úplným sebeodevzdáním do vůle jeho.⁸¹

Autor v souvislosti s tímto úryvkem uvádí i citát Ježíšovy modlitby v Getsemanech (srov. Mt 26,39), kde Ježíš prosí o odejmutí kalicha ne podle své vůle, nýbrž podle vůle Otcovy. Z toho lze odvodit spoluúčast na spáse všech osob Trojice. Dále Zahradník záhadným způsobem konstatuje dobu, kdy Ježíš byl v hrobě, a jeho spojení duše s tělem: „Již tři a třiceti hodin odpočívalo tělo Kristovo v studenu hrobě, když aj třetí den opět se spojilo s duší, a na div

---

koleno – na nebi, na zemi i pod zemí a k slávě Boha Otce každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus jest Pán. (Flp 2,6-11)

⁷⁷ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 96.

⁷⁸ V. ZAHRADNÍK., *Homiletické řeči na neděle a swátky celého roku*, s. 302.

⁷⁹ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 382.

⁸⁰ Srov. *Ibid.*, s. 384.

⁸¹ V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 183-190.

proměněné ven na svobodu proniklo.“⁸² Zde klade důraz na ono mlčení Bílé soboty, opravdovou smrt, která pak ústí ve zmrtvýchvstání.

Pokud bychom měli autorovy důrazy teologicky zhodnotit, pak musíme konstatovat, že jeho pojetí kříže vyzdvihuje soteriologický motiv oběti za hříchy lidstva a poslušnost Otcově vůli. Je však třeba zdůraznit, že autor ve svých kázáních vícekrát upozorňuje na Ježíšovu lásku k lidstvu, která ho přivádí k dobrovolné smrti. Tento poukaz na zjevitelský význam kříže je, zvláště v kontextu teologie autorovy doby, poměrně významný.⁸³

2.4.2 *Oslavený Kristus*

Ve svých úvahách o zmrtvýchvstání Páně náš autor poukazuje na pravou příčinu Ježíšova vzkříšení. Jde o Boha Otce, který se odhaluje v samotném Ježíši, v jeho oslavení a povýšení:

Bůh byl vlastně příčina a původ z mrtvých vstání Ježíšova; Bůh jej usmrceného vzkřísil. [...], aby ho vyznamenal a oslavil a na jevě bylo, že s ním se spojil v jednotu osoby, že on sám mluvití ráčil ústy jeho.⁸⁴

Pro nás je velice důležité všimnout si provázanosti vnitrobožských vztahů, na které poukazuje autor, kdy Syn se z lásky k nám vydává na smrt v poslušnosti k svému Otci. Otec pak je ten, jenž ho třetí den vzkřísí. I zde je možné si povšimnout, jak se autor staví k Ježíšovu kenotickému poslání:

Otci svému poslušen byl až i k potupné smrti kříže, a protože ho Bůh nade všechny lidi oslaviti, a třetí den z mrtvých vzkřísiti ustanovil. Vědělť Ježíš o tomto uložení Božím, a protože nejednou veřejně o tom mluvil, že třetí den z temna hrobu na světlo vystoupí.⁸⁵

Když pak Vincenc Zahradník na několika místech vyzdvihuje a dokládá Ježíšovu smrt a vzkříšení,⁸⁶ poukazuje i na to, co tím skutkem plyne pro lidstvo.

---

⁸² *Ibid.*, s. 256.

⁸³ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 402.

⁸⁴ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku*, s. 264. (1Kor 15,14).

⁸⁵ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhowé kázanj na neděle a svátky celého roku*, Díl 1., s. 194.

V kázání říká: „Vstal’ Ježíš z mrtvých, abychom plné jistoty nabyli, že i my po smrti živi budeme. [...] Ježíš vstal z mrtvých, a protože my všichni vzkříšení jeho účastni budeme.⁸⁷ Tedy díky Ježíšově oběti je lidstvo zachráněno ze smrti, která nemá nad nikým vládu (srov. Sk 2, 24). Autor, jak je možné si všimnout, neuvádí do souvislosti vzkříšení jako úkon Ducha svatého. Přesto je implicitně u autora Duch svatý přítomen ve všem, co Ježíš koná, když vychází z evangelia:

Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým vrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu. (Lk 4,18)⁸⁸

Autor pak vysvětluje úkol Ducha svatého, který má mezi lidským pokolením, tedy i vedení samotného Ježíše:

Duch svatý přebývá v duši naší. V hlubokosti duše naší koná dílo svoje. Přítomeň jest v nás, a pracuje v nás, zachycuje nás a hýbe vnitřnostmi duše naší, kdykoli nám dobré věci jsou na mysl, a spasitelné city, svatá předsevzetí v srdci se vzbuzují.⁸⁹

Po nanebevstoupení je právě skrze Ducha svatého zjeveno veškeré poznání o Ježíši jeho prostřednictvím. Když říká: „Duch svatý v skutku o Ježíši Kristu slavné svědectví vydal a vydává.“⁹⁰

Dalším zajímavým výkladem našeho teologa je vysvětlení Ježíšova oslaveného těla, které má neuvěřitelné vlastnosti:

...v oslaveném těle z hrobu vyšel, oslavené tělo ale mimo jiné i tu vlastnost do sebe má, že jest pronikavé, a ničím zastaveno, zadrženo a sklíčeno býti nemůže, nýbrž všecko bez překazu promištěje a prochází. Oslavené tělo Kristovo vyniklo z hrobu, v tvrdé skále

---

⁸⁶ „Ježíš na kříži opravdu umřel, a opravdu po smrti své z hrobu z mrtvých vstal[...], srov. V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 98.

⁸⁷ *Ibid.*, s. 101-102.

⁸⁸ *Ibid.*, s. 148.

⁸⁹ *Ibid.*, s. 150.

⁹⁰ V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a swátky celého roku*, s. 341.

vytesaném, prv než anděl, sestoupiv s nebe, veliký kámen ode dveří hrobových jest odvalil.⁹¹

Autor patrně podává tento výklad pro užitek Božího lidu, aby mu alespoň nějak přiblížil, jak Ježíš po vzkříšení vypadal a jaký je rozdíl mezi Ježíšem před Velikonocemi a po Velikonocích.

2.4.3 Význam vzkříšení Ježíše Krista pro lidstvo

Kristovo zmrtvýchvstání umožňuje a dokonává dílo spásy ze strany Boha – nyní je potřeba svobodné lidské odpovědi. Autor zdůrazňuje prvek spásy vztažený na každého, kdo bude chtít být spasen, protože může být spasen. „Pro jeho umučení a smrt, pro jeho nekonečné zásluhy nalézají kající hříšníci odpuštění hříchů u Boha, a každý, kdo jen chce, do nebe přijít může.“⁹² Nemůžeme však chápat, že je možné spasit se sám. Jde o spolupráci Boží milosti s naší prací na sobě. Autor říká: „Každý najít může milost Boží, poněvadž Kristus umřel za všechny, a Kristovu zásluhu ku všechněm lidem bez rozdílu milost Ducha svatého přichází.“⁹³ To je důležité, neboť Duch svatý působí v člověku posvěcení a zbožštění, bez ohledu na to, o jakého jde člověka. Tak můžeme dojít i k závěru, že Bůh je přítomný v každém z lidí, avšak u pokřtěných věřících lidí je přítomen zvláštním způsobem, protože v nich má svůj příbytek. Spása je nabídnuta ze strany Boží každému bez výhrad. Zda ji člověk přijme, je na jeho svobodném rozhodnutí.

Významné poselství Kristova zmrtvýchvstání pro křesťanskou praxi předkládá Zahradník svým posluchačům v následujících slovech:

Dle moudrého uložení Božího život žádného člověka všeho trápení proti není. I Ježíš Kristus, ač Bůh sám s člověčenstvím jeho byl spojen, trpěti musel, a sice mnohem více,

---

⁹¹ *Ibid.*, s. 277.

⁹² V. ZAHRADNÍK, *Sedmecetmá svatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 61.

⁹³ *Ibid.*, s. 158.

než lidé obyčejně trpívají. Převeliké byly bolesti jeho, ale právě to přebolestné utrpení jeho bylo příčinou i jeho povýšení a slávy.⁹⁴

Snaží se svým posluchačům vysvětlit, že utrpení je cestou ke slávě, že kříž vede ke vzkříšení, že Bůh sám vstoupil do lidského utrpení, které jsme si přivodili jako lidé sami, a přinesl do něj světlo, naději, řešení. Ježíšova velikonoční cesta je tak zárukou pro naše vítězství: ve spojení se zmrtvýchvstalým Pánem, v jeho následování můžeme neochvějně kráčet skrze všechna úskalí života vstříc nebeské blaženosti.

V souvislosti s Ježíšovým nanebevstoupením autor zdůrazňuje, že naše lidství vstoupilo do božské slávy: „Vedle božství svého Kristus vždy byl jak na zemi, taktéž i na nebi přítomen. Dnešního dne i vedle člověčenství svého vzhůru se vznesl, a na předním místě v nebi se posadil.“⁹⁵ Toto poselství v sobě nese výrazné soteriologické rysy – Ježíš vstupuje do nebeské slávy, aby na ní mohl mít účast každý člověk, aby mohl přebývat v Bohu, tak jako Bůh přebývá v člověku:

Vzkříšení a nanebevstoupení Ježíše Krista jsou tedy dvě tvárnosti jednoho jediného tajemství perichoretického přebývání Boha a jeho tajemné transcendentní „prostorovosti“ ve světě a také přebývání prvotiny vykoupeného světa, tedy nejen lidského ducha, ale i lidského těla a naší prostorovosti v Bohu, díky oslavenému Ježíši Kristu.⁹⁶

2.4.4 Pojetí nebeské hierarchie a řádu

V Písmu svatém se dovídáme od Ježíše náznak toho, jaké je to v nebi. Před nanebevstoupením říká:

V domě mého Otce je mnoho příbytků; kdyby tomu tak nebylo, řekl bych vám to. Jdu, abych vám připravil místo. A odejdu-li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já (Jan14,2-3).

---

⁹⁴ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázanj na neděle a svátky celého roku*, Díl 1., s. 227.

⁹⁵ *Ibid.*, s. 337.

⁹⁶ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 71.

Autor chce poukázat na Kristovo povýšení, kdy: „Vstoupiv Ježíš na nebesa, posadil se na pravici všemohoucího otce svého.“⁹⁷ Zaujmout může pohled na to, kde se Ježíš posadil. Sedí-li po pravici Nejvyššího, je logické, že po jeho levici nemůže sedět nikdo jiný, než sám Bůh Otec. To můžeme srovnat s lidským nedokonalým smýšlením v pohledu na dva Zebedeovy syny a jejich matku (srov. Mt 20,20). Dále nám autor představuje nebeskou krásu, bez špatných vášní a odhaluje se jediná vlastnost lidské osoby, která bude vyzdvižena, tedy Láska ve své nejhlubší podobě, jaké jsme schopni. Z toho pak čerpá každý vykoupený v nebeském království nesmírnou radost.⁹⁸ Také autor uvádí jako morální prvek důležitost konání prospěšných věcí v nebeském království, když tvrdí: „V nebi nikdo nezahálí, nýbrž každý tam nad míru jest činlivým, a ustavičně nějakou prospěšnou prací se obírá.“⁹⁹ Na tomto poli se pohybujeme s velkou opatrností, neboť pojednáváme o tajemství, které je možné vyjádřit pouze jistými analogiemi. Předešlá citace nám může nabídnout jistou nezkráslenou představu toho, že se v nebi nebudeme nudit, ale že každý z nás bude mít svůj úkol, za který převezme svou zodpovědnost a v něm bude dokonale a stále nacházet vnitřní pokoj, radost i naplnění.

---

⁹⁷ ZAHRADNÍK, Vincenc, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 61.

⁹⁸ *Ibid.*, s. 138. „V nebi jest nejvyšší blaho, předece ale tam není žádná tělesná rozkoš, žádná libost smyslů. [...] V nebi Bůh všem jest znám tak, jako my zde známe toho, komuž tváří v tvář hledíme; v nebi každý Boha nejčistší a nejvroucnější láskou miluje, a v milování tomto nevýmluvnou nachází radost.“

⁹⁹ *Ibid.*, s. 139.

3 MARIOLOGIE

V pohledu na autorova kázání je možné si všimnout hluboké provázanosti Mariina života se samotným životem Ježíše. K tomu nás vede i sama teologie.¹⁰⁰ Postava a úkol Matky Boží jsou zcela vztaženy a zaměřeny na Krista. Teprve ve světle christologie lze vytvářet pravou mariologii. Tak tady se i naše práce nyní po zmapování christologického odkazu Vincence Zahradníka obrací k jeho mariologickým tématům. Nejprve nám chce Zahradník přiblížit Mariiny ctnosti a její jedinečnost. Druhé velké téma jeho mariologie se bude týkat pravd víry o Matce našeho Pána.

3.1 Mariina pravá tvář

V této kapitole nastíníme povahu Mariiny osoby v díle Vincence Zahradníka. Podíváme se na popis Marie jako ženy, která je obdařena milostmi již při početí. Mnohokrát a mnoha způsoby poukazuje na její velikost a ctnosti. Také poukážeme na to, jakým způsobem ji autor tituluje a jaká je její úloha v životě Ježíše Krista.

3.1.1 Ctnosti Panny Marie

Vincenc Zahradník častokrát vychází z prostoty a jednoduchosti života Panny Marie. Snaží se vícekrát poukázat na střípky z jejího života a vztáhnout je na praktický život v dnešním světě. Tyto jeho komentáře čerpáme převážně z jednoho kázání.¹⁰¹

Chudoba v jejím životě často koresponduje s povoláním.¹⁰² Staví se nám tím před oči nádherný vzor pro náš život. Byť patřila do královského rodu, přeci

---

¹⁰⁰ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 236.

¹⁰¹ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Sedmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 253-265. „Na den jména blahoslavené Marie Panny“.

¹⁰² *Ibid.*, s. 20. „Matka Ježíšova byla sice Pannou, tou nejčistší a nejsvětější, ale přece velmi chudobnou.“

žila velice skromně. „Chudou tedy, chudou byla Maria. [...] Z toho vidíme, že Bůh častokráté nejlepších a nejvýbornějších lidí v chudobě nechává.“¹⁰³

Autor komentuje situaci, kdy Panna Maria jde obětovat Ježíše do chrámu těmito slovy: „Panna Maria jelikož zázračným způsobem zázračně dítě počala, nemusela činit to, co činily jiné matky.“¹⁰⁴

Proč říká autor, že nemusela? Vždyť aby došlo k naplnění zákona o očišťování, jak praví Písmo (srov. Nm 18,15), měl každý po porodu prvorozeného vzešlého z veškerého těla obětovat býčka (srov. 1Sam 1, 24-28), nebo pár holoubat. Maria šla do chrámu tedy proto, aby zachovala Zákon. Dnešní teologie nám dává jiný pohled: „Předložila Pánu nejen pár holoubat – což byla oběť chudých (srov. Lk 2,24) – ale především vlastní dítě, neposkvrněného Beránka, jenž obtížený hříchy lidstva měl být obětován za spásu všech národů.“¹⁰⁵

Mariina chudoba spočívala v úplné odevzdanosti do Otcových rukou a jak je pro každou matku obtížné vzdát se svého syna, tak ona je tím pravým vzorem chudoby a vzdává se i svého syna, tedy všeho, co má.

Zrcadlo pravé pobožnosti: Zahradník v Marii spatřuje velikost jejího poznání, konkrétně Starého zákona.¹⁰⁶ Tu je možné spatřit v modlitbě Magnifikat při setkání s Alžbětou (srov. Lk 1,46-55). Když při zvěstování archanděl Gabriel stanul, „[...] maje před sebou pannu, jejížto obličej byl čisté zrcadlo nevinné, předobré duše, a z jejíž ruky dostati měl svět spasitele svého.“¹⁰⁷ V tomto krátkém úryvku je vystižena jistá pevnost, jestliže Marii považuje za zrcadlo Boží nádhery a i sám anděl je oslněn touto nádherou. Anděl tu nádheru smí zřít každou chvíli při patření na Boha, ovšem ona je odleskem dokonalého mateřství

---

¹⁰³ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 96. „Bohaté izraelské matky obětovaly v chrámě beránka, ty chudší pár hrdliček nebo holoubat.“

¹⁰⁴ Srov. *Ibid.*, s. 95. Et. Srov. V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 63. „Na den očišťování Panny Marie.“

¹⁰⁵ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE, *Matka Páně památka-přítomnost-naděje*, s. 56.

¹⁰⁶ Srov. ZAHRADNÍK, Vincenc, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 257.

¹⁰⁷ *Ibid.*, s. 74.

obsaženého v Bohu Otci. Autor se snaží vystihnout její krásu, která spočívala ve zrození toho „jenž nám přináší dobro, je královnou všech svatých, má nás ráda a je plná milosti.“¹⁰⁸ Poukazuje také na to, že ona krása byla patrna ještě před početím, tedy toto vyjádření se shoduje i s postojem k dogmatu o „Neposkvrněném početí Panny Marie“.

Důvěrná odevzdanost do vůle Boží: Vincenc Zahradník poukazuje a rozebírá Mariino „*fiat*,“ tedy „Jsem služebnice Páně; ať se mi stane podle tvého slova!“ (srov. Lk 1,38). Je pozoruhodné, že Maria žádným způsobem nenapadá rozhodnutí shůry, jen si žádá znát odpověď, na kterou podle lidských měřítek má právo. Můžeme tedy říci s autorem, že „její vůle s Boží vůlí vždy byla plně sjednocena.“¹⁰⁹ Z pohledu spirituality může mít tento verš pro náš život dalekosáhlý význam, například při rozhodování se o životním povolání. Mariin postoj dává věřícímu jistotu, že pokud bude v jeho srdci touha po sjednocení se s Boží vůlí, bude na správné cestě. A jak říká sám autor: „Čisté, nevinné srdce líbezným jest příbytkem Božím.“¹¹⁰

Že Maria byla **velmi tiché a mírné myslí**, dokládá autor na více místech z Písma. Když Maria při zvěstování spatřila archanděla, nehněvala se, jen se ulekla a naslouchala jeho slovům. Po narození Ježíše se také nehněvala, když musela ihned opustit zemi a odejít do Egypta. Rovněž také v situaci, když naleznou s Josefem Ježíše v chrámě, netrestá ho, nenadává mu, ale táže se ho s rozechvělým srdcem: „Synu, proč jsi nám to udělal? Hleď! Tvůj otec i já jsme tě v úzkostech hledali“ (Lk 2,48). Na tuto tichost, jež vyplývá z vlité milosti Ducha svatého, chce Zahradník především upozornit.¹¹¹

Povážlivost rozmyslu a pokory: V návaznosti na právě citovaný úryvek o nalezení Ježíše v chrámě lze uvážit, že synova odpověď byla z lidského pohledu hodně zraňující „Ale proč jste mě hledali? Což jste nevěděli, že mám být v domě svého Otce?“ (Lk 3,49). „A jeho matka všechny ty věci chovala ve svém

---

¹⁰⁸ Srov., *Ibid.*, s. 75.

¹⁰⁹ *Ibid.*, s. 76.

¹¹⁰ *Ibid.*, s. 76.

¹¹¹ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, 1833, s. 253.

srdci“ (Lk 3,51). V těchto situacích je možno spatřit Mariinu trpělivost. A pokora? Tu nám autor prezentuje takto: „...nicméně ona proto nic se nevyvíjala v mysli své. Porodila Ježíše Krista, Boha spolu i člověka: ale proto nebyla učiněna hrdou, proto žádného v lehkosti neměla.“¹¹² Jak je zřejmé, mnoha lidem je blízká pýcha a ješitnost, toto však bylo cizí Panně Marii a to také díky milosti Ducha svatého.

Citelnost, dobrota, útrpné a milující srdce poukazuje na její soucit s lidstvem a její vědomí se z toho naplňuje radostí, že skrze jejího Syna bude spasen celý svět.¹¹³ Na svatbě v Káni Galilejské si jako první všimá, že dochází víno. Protože zná svého Syna a jeho možnosti, jde za ním s žádostí: „Nemají víno“ (Jan 2,3). Tady spatřujeme její dobrotu. Její milující srdce jde až na samotný práh lidských možností, kdy na Kalvárii pod křížem je podle Simeonovy předpovědi: „Tvou vlastní duší pronikne meč“ (Lk 2,35), odhaleno smýšlení mnoha srdcí. Maria má v sobě odlesk té dokonalosti, jež je vlastní celé Trojici.

V souvislosti s výčtem ctností a zásluh Panny Marie je potřeba uvážit to, co zdůrazňuje současná mariologie, že Mariiny výsady mají soteriologický význam a zaměření – jsou jí tedy dány pro spásu lidí. Ona jako služebnice Božího díla se stala ochotným nástrojem posvěcení a záchranu lidstva skrze Krista. Zde opět vidíme, jak je mariologie úzce spjata s christologií a v ní získává svůj význam. Tento pohled však v autorově mariologii, zcela v souladu s dobovými důrazy, není dostatečně zřetelný.

3.1.2 Tituly Panny Marie v díle Vincence Zahradníka

Maria je dvakrát nazvána královnou ve dvou směrech. A to jako

---

¹¹² Srov. *Ibid.*, s. 263.

¹¹³ Srov. *Ibid.*, s. 264.

„Královna matek“¹¹⁴, a Maria jako „Nebeská Královna.“¹¹⁵ Tyto tituly je důležité vždy vztáhnout převážně k jejímu společenství svatých v nebi, ze kterých má Panna Maria k Ježíši Kristu nejbliže.¹¹⁶

Maria je tedy královnou proto, že sám Ježíš, který je Králem králů, ji korunoval. Přesto je to pro nás veliké tajemství, které je možné nahlížet nejčastěji v modlitbě svatého růžence. Pro křesťany z toho vyplývá to, co nám říká svatý Pavel, že jsme nepřijali ducha otroctví, ale synovství, v němž voláme: Abba, Otče! (srov. Řím 8,14-17). S Ježíšem budeme vládnout, ale on nám bude Králem Králů a Maria Královnou všech královen. Pro jasnou představu nejpoužívanějších mariánských titulů v Zahradníkových promluvách nabízíme následující tabulku s odkazy. Protože není možné bez analýzy zanechat nejčastěji používaný titul „matka“, rozvedeme jej v následující kapitole.

II. Tab. č. 2 Mariánské tituly

Mariánské tituly	Sedmmecjtma svátečních kázání	Rozvrhové kázání na neděle a svátky 1.díl	Rozvrhové kázání na neděle a svátky 2.díl	Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku
Matka, máteř, matkou všech matek	1; 13; 4*19; 55; 3*63; 73-75; 5*77; 3*79; 3*80; 81; 82; 143; 204; 218; 254; 261; 264.	11; 3*13; 2*16; 17; 54; 60; 77; 3*95; 97; 98; 156; 158; 159; 160; 186; 189.	54; 58; 59; 89; 120; 126; 127; 128-130; 132.	53; 118; 126; 349.
Svatá Panna	5*19; 20; 72; 203; 253; 254; 257; 262.	17; 27; 53; 76; 3*95; 160; 161; 224.	53; 89; 93; 120; 126; 129.	53; 74; 94.
Královna	74.	156.	59; 126; 129.	

¹¹⁴ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázání na neděle a svátky celého roku*, Díl 1., s. 156.

¹¹⁵ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 74. „o Marii, o královně nebeské, hodně a pronikavě ku věrným ctitelům jejím mluvíti mohl.“

¹¹⁶ Srov. R. LAURENTIN, *Pojednání o Panně Marii*, s. 151.

3.1.3 *Vztah mezi Ježíšem a Marií*

Když se Ježíš Kristus má vtělit, je poslán anděl, aby zvěstoval Panně Marii, že počne a porodí syna, i s odpovědí, jakým způsobem se tak stane (srov. Lk 1, 34-35). Taktéž náš autor potvrzuje tuto skutečnost. Pokusíme se zdůraznit základní prvek vztahu mezi Ježíšem a Marií. Mám tím na mysli mateřství. To je ohlášeno andělem a stává se reálnou skutečností ihned po tajemném početí. Vincenc Zahradník vypovídá takto:

Zvěstoval jí, že mocí a tajemným působením ducha svatého, beze ztráty pannenství svého počne, a porodí svaté pacholátko, kteréž bude velikým, věčným králem, a slouti bude synem Nejvyššího, synem Božím.¹¹⁷

Ta, která byla naplněna Duchem svatým již při početí, aby byla uchráněna dědičné viny, přijala tentýž dar Ducha svatého, aby mohla svědčit o velikosti toho, kterého nosila pod svým srdcem a k němuž měla nejbliže z lidských tvorů. Tato biologická i duchovní propojenost se dá vyjádřit slovem „mateřství“, Panna Maria se nechává obdarovat „životem“ Nejvyššího, přijímá úlohu matky jak pro Ježíše, tak později pro samotnou církev. Tento aspekt spojení Marie a Církve však náš autor nereflektuje, s čímž je při dalších analýzách třeba počítat. Její mateřství implikuje určitou pravdu o tom, že pouze jedna osoba na zemi „Maria“ a jedna osoba na nebi „Všemohoucí Bůh Otec“, mohla Ježíši říci „Ty jsi můj Syn.“¹¹⁸ To nám ukazuje na hlubokou propojenost díla spásy, které by nebylo možné uskutečnit bez Marie. Tak se stává podílnicí naší spásy.¹¹⁹

Musíme však komentovat pohled či formulaci autora při vycházení z mariologie pro christologii, když říká: „Kdo zná Marii, zná syna jejího.“¹²⁰ Evokuje to frázi „skrze Marii ke Kristu“,¹²¹ která ne vždy bývá pojata šťastným způsobem. Autor tím však odkazuje na její stálou pomoc, která z její strany

---

¹¹⁷ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 73.

¹¹⁸ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 237.

¹¹⁹ Srov. *Ibid.*, s. 238.

¹²⁰ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 75.

¹²¹ Srov. C. V. POSPÍŠIL, *Maria – mateřská tvář Boha*, s. 31.

přichází. I v nebi se za nás přimlouvá a kdo jiný než ona nás může ke svému Synu nejlépe dovést, když mu byla a je stále nejbližší? Řekněme, že právě tohle tím chtěl autor vyjádřit. Avšak dnešní teologie zdůrazňuje, že správnějším přístupem je pohyb od Ježíše k Marii, přičemž mariologie figuruje jako potvrzující doplněk christologie.

Zajímavým zjištěním pro nás může být hloubka spočívající v tom, že Panna Maria byla uchráněna od dědičné viny, ale ve spojení s tímto tajemstvím rovněž Ježíš Kristus. Ona spadala do řádu lidství, tedy byla u ní možnost pokušení, hříchu či vášni, přesto díky milosti a plné svobodě volby dokázala odolat, a tak byla povolána k tajemnému mateřství. Ježíš tuto svobodu také přijal, byl vystaven pokušení a obstál. V souvislosti s tím co nám předkládá autor, když mluví o pokolení, do něž se Kristus narodil, a vyjadřuje právě to, co přijal, když se stal člověkem. „Tvým přirozením tvým, tvým tělem, tvou krví se přioděl, a zkusil bídu tvou, potřeby tvé a pokušení tvá, krom hříchu, všeho byl účasten, což je tvé, což je právě lidské.“¹²²

A to je právě to, co z něj dělá Syna člověka a z Marie matku živého Boha. Důležité je, že to platí pouze v řádu rodičovském, abychom se vyhnuli jistým spekulacím typu spoluvykupitelka aj.

3.1.4 Tvrzení o duši Panny Marie

V jedné pasáži jsem narazil na další neobratné vyjádření týkající se její duše, které směřuje k neposkvrněnému početí. Přese všechno bych tuto myšlenku rád rozvedl kvůli možnému nepochopení, jež se naskýtá. Budu vycházet z citace daného úryvku:

[...] Bůh matku spasitele světa, rodičku krále králů, rodičku syna svého nade všechny dcery lidské vyznamenal a více milosti, darů a dokonalosti těla i duše ji udělil, nežli všem jiným matkám. Mělat' Maria andělskou duši v těle bez vady a poskvrny.¹²³

---

¹²² *Ibid.*, s. 15.

¹²³ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 75.

Co se týče předešlé hypotézy, můžeme říci, že Zahradník ve svých kázáních necituje dogmatické formulace, ale snaží se vystihnout určitou myšlenku. To, že to někdy udělá neobratně, je zcela pochopitelně lidské a už jsme se s tím setkali. Proto musíme konstatovat, že Panna Maria byla opravdovým člověkem s lidskou duší. Na tomto základě můžeme použít známou větu „Vždyť to, co není přijato, není spaseno; na druhou stranu to, co bylo spojeno s Bohem, bude spaseno.“¹²⁴ Přece jenom je hlavní to, že Vincenc Zahradník danou myšlenku vyjádřil v přeneseném slova smyslu, tedy že co do čistoty a krásy osobnosti byla podobná andělům.

Budeme se tedy držet výkladu, který hledá cestu k vyjádření neposkvrněného početí Panny Marie, kterému se budeme věnovat později.

3.1.5 Duch svatý působící v Marii

Podívejme se na Mariin vztah a působení Ducha svatého v jejím životě. Z prvního odkazu je jasně znát, že Maria neměla nic ze sebe: „Bůh byl ustavičně s ní, a ona byla ustavičně s Bohem. V čistém neposkvrněném srdci jejím obýval Duch svatý, a jeho přispěním ozdobena byla všemi ctnostmi.“¹²⁵

Vše, co dostala, byla veliká milost skrze Ducha svatého. On jako dar daný všemohoucím Bohem při jejím početí ji měl chránit nejen od dědičné viny, ale i od sebemenšího hříchu. „Byla uznána za ikonu Ducha svatého.“¹²⁶ Díky dokonalé svobodě ve sjednocení se s Bohem, kterou zakoušela, mohla v pohledu na dějiny spásy vyřknout „*fiat*“ (srov. Lk 1,38) a také je obsáhnout v „*Magnifikat*“ (srov. Lk 1, 46-55), také při očišťování v chrámu Krista obětovala jako Beránka (srov. Lk 2, 22-24). Dalším ukazatelem působení je i situace při svatbě v Kaně, kdy vedena Duchem žádá Ježíše o víno a následně radí učedníkům, aby učinili vše, oč je Ježíš požádá (srov. Jan 2, 3-5). Nejsilnější moment se skrývá na Kalvárii, kdy Duch svatý podpírá Marii a dává jí do srdce

---

¹²⁴ C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 155; Řehoř Naziánský.

¹²⁵ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnych kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 219.

¹²⁶ MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE, *Matka Páně památka-přítomnost-naděje*, s. 29.

naději, kterou ona rozšíří do celé církve. Stává se tak matkou apoštolů, matkou církve.¹²⁷ Avšak tuto reflexi Marie jako matky církve autor neuvádí, pouze říká o církvi svaté, že je matkou.¹²⁸

To, co jsme zde uvedli, je takřka obsahem všeho, co jsme mohli u našeho autora sledovat v jeho kázáních. Poukázal na nesmírnou hloubku Mariina života, tedy na nedozírné tajemství, které vždy bude přesahovat naše chápání.

3.2 Dogmata a definice

V této kapitole se zaměříme na systematickou analýzu dogmat o Panně a Bohorodičce Marii vyjádřených v kázáních Vincence Zahradníka. Zajímavé bude sledovat jeho snahu vystižení těch pravd víry, které ještě nebyly slavnostně vyhlášeny.

3.2.1 *Maria jako čistá Panna*

Toto dogma je dosvědčováno Písmem i tradicí. V Písmu svatém se s tímto tématem setkáme poprvé v textu Iz 7,14, který cituje také Matoušovo evangelium: „Hle, panna počne a porodí syna, a dají mu jméno Emanuel“ (Mt 1,23). To, jak se to stane, je vyjádřeno u Lukáše: „Anděl jí odpověděl: „Sestoupí na tebe Duch Svatý a moc nejvyššího tě zastíní“ (Lk 1,35). V pozdější tradici se s jistými formulacemi setkáváme již od počátku 2. století u sv. Ignáce z Antiochie, sv. Justina, aj.¹²⁹

Náš autor popisuje tuto událost tímto vyjádřením: „Duch svatý to způsobil, že bez porušení panenství a beze ztráty čistoty Ježíše Krista počala a porodila.“¹³⁰ Fakt, že je Maria Pannou, uvádí ve spojení se samotným vtělením Ježíše Krista:

---

¹²⁷ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE, *Matka Páně památka-přítomnost-naděje*, s. 29-30.

¹²⁸ Srov. V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 36.

¹²⁹ Srov. M. MINAŘÍK, *Mariánská dogmata*, s. 12-23.

¹³⁰ V. ZAHRADNÍK, *Sedmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 254; et. Srov. s. 73.; et. Srov. V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhové kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 2, s. 127.

„Panna ho porodila; čistá, neposkvrněná, svatá panna byla rodičkou jeho. [...] Že se Kristus ne ze svaté nějaké ženy, nýbrž z panny narodil, z Panny neposkvrněné, ...“¹³¹ A také poukazuje na dobrodiní z toho vzešlá:

V tom zajisté, že se Bůh sám v životě Marie, bez porušení panenství jejího, vtělil a zčlovččil k dobrému celého pokolení lidského, v tomť nám dal nejzřetelnější a nejmocnější důvod lásky a dobrotivosti své.¹³²

Vincenc Zahradník tady ukazuje na jisté propojení mezi Mariiným panenstvím a jejím neposkvrněným početím. Ovšem je třeba si všimnout toho, že zavinitě konkretizuje v předchozích citacích, jaké doby se její panenství týká: Podle víry církve Maria byla pannou ante partum, in partu et post partum – autorovo vyjádření s touto naukou koresponduje. Je důležité zmínit, že samotné narození Ježíše Krista je pro každého člověka velikým tajemstvím a podle Pia XII. je nazýváno podivuhodným.¹³³ Na druhou stranu vždy každé věřené tajemství má nějaký význam pro život křesťana. Ze Zahradníkovy kazatelny se ovšem např. nedozvíme, že Mariino panenství je velkým svědectvím o tom, že Bůh člověka, který se mu rozhodl sloužit, o nic důležitého neoloupí, ale naopak mu přidá.

3.2.2 Maria jako Bohorodička

Tento titul byl přijímán skrytě, v Písmu svatém se s ním v konkrétním tvaru nesetkáme, je přítomen pouze popisně. Například u Lukáše: „Matka mého Pána“ (Lk 1,43). Objevuje se však na počátku 4. století v modlitbě „Pod ochranu tvou.“ Tato modlitba se poměrně rychle rozšířila do doby, než proti tomuto titulu vystoupil Nestorius (r. 428). Proto byl svolán Efezský koncil a r. 431 v čele s velkým obhájcem tohoto titulu sv. Cyrilem Alexandrijským, pak koncil slavnostně schválil dvanáct Cyrilových vět (anatematismů) proti Nestorovi.

---

¹³¹ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 19.

¹³² *Ibid.*, s. 204.

¹³³ Srov. M. MINAŘÍK, *Mariánská dogmata*, s. 17-22.

Dále bylo potvrzení titulu „Bohorodička“ ještě obsaženo v obraně proti monofysitismu na Chalcedonském koncilu r. 451: „Pro nás a pro naši spásu se narodil z Marie Panny, Boží Rodičky.“ A 2. cařihradský koncil roku 553 vypovídá „Kdo řekne, že svatá, slavná, vždy Panna Maria je pouze v nevlastním a ne v pravém smyslu Boží rodička, [...] budiž vyloučen.“¹³⁴

Nyní se můžeme podívat na syntézu, jak bylo Mariino mateřství pojímáno naším autorem. Vincenc Zahradník nám dává přímo vysvětlení proč i to, jak máme ctít titul „matka Boží“:

Proč ale také Marii nazýváme matkou Boží? Byla-li dříve nežli Bůh? Mohla-li porodit toho kterýž jest stvořitelem jejím? Ve vlastním slova smyslu Maria arcit' Boha porodit nemohla. V tom smyslu jí ale církev svatá bohorodící nejmenuje. Porodila Maria člověka, s nímž se nejužšími svazky spojil Bůh; porodila člověka, v němž přebývala plnost božství, v němž Bůh viditelně obcoval na zemi. Nebylať tedy sprostou, obyčejnou matkou pouhého člověka; bylať rodičkou člověka, s Bohem sjednoceného. V tomto ohledu právě a slušně Marii jmenujem rodičkou Boží. [...] je vyvýšenou a oslavenou královnou nebeskou, že mnoho může, mnoho platí u Boha, a že následovně úplnou k ní můžeme a máme míti důvěrnost.¹³⁵

Tento úryvek ukazuje, jak promyšleným a vytříbeným způsobem dokázal autor vyjádřit podstatu Mariina titulu „Bohorodička“. Dále pak propojuje tento titul s jejím samotným synem, na kterého se tento její titul váže. Bez něj by se oním titulem nemohla nazývat. Znovu zde tedy vidíme nutnou návaznost mariologie na christologii.

3.2.3 Nanebevzetí Panny Marie

Stvrzení této pravdy víry předcházel dlouhý vývoj a také určité svízele. Vyhlásil ji „Pus XII. v apoštolské konstituci *Munificentissimus Deus*

---

¹³⁴ Srov. M. MINAŘÍK, *Mariánská dogmata*, s. 23-30.

¹³⁵ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 79. Et. Srov. *Ibid.*, s. 73; et. srov. V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku Díl 1.*, s. 158.

(Nejdobročinější Bůh) z 1. listopadu 1950.“¹³⁶ Slavnostní formou byla tato skutečnost prohlášena za článek víry, a to ve znění:

[...]vynášíme, prohlašujeme a definujeme jako božsky zjevené dogma, že neposkvrněná, vždy panenská Matka Boží Maria, po dokončení běhu pozemského života, byla s tělem i duší vzata do nebeské slávy¹³⁷

Vincenc Zahradník nám poskytuje dobový výklad velice přesný a výstižný:

Když posléz Maria překrásný, svatý a radosti plný život svůj zde dokonala, vzata jest tam, kamž se i syn její, Ježíš Kristus, slavně vznesl, a kdež sedí na pravici všemohoucího Otce svého. Ale i v nebeském sídle svém jest Maria přívětivou milovnicí a pravou matkou naší. Oroduje za nás, a vyjednává nám milost u Boha. Ctěme tedy, po Bohu a Kristu nanejvýš ctěme Marii.¹³⁸

Při srovnání tohoto textu s definicí o 114 let později je třeba zprvu říci poznanou pravdu, že pojetí nanebevzetí, jak ho na základě tradice církve předkládá autor, bylo totožné s článkem víry. Zahradník nespécifikuje, zda Maria zemřela, pouze vyjadřuje a zdůrazňuje její úkol v nebi. Znovu je i toto její nebeské vyvýšení a poslání odvozeno od jejího Syna.

3.2.4 *Snaha o formulaci dogmatu o neposkvrněném početí Panny Marie*

Toto téma bylo v dějinách církve velice diskutováno. Je to tajemství, které je skrytě přítomno v Písmu svatém – jedná se o dvě místa, která na ně odkazují – ve Starém zákoně je to Gn 3,15 a v Novém zákoně u Lukáše slova: „Buď zdráva, milosti plná...“ (Lk 1,28).¹³⁹

Nyní bych se však rád zaměřil na určitý vývoj v myšlení našeho autora, který v roce 1831, při psaní prvního svazku kázání, na jedné straně trochu váhavě vyjadřuje Mariinu bezhříšnost, na druhé straně však zřetelně a obratně odkazuje lid na učení církve svaté: „Možná bylo, že Maria prosta zůstala tělesné

---

¹³⁶ M. MINAŘÍK, *Mariánská dogmata*, s. 32.

¹³⁷ *Ibid.*, s. 33.

¹³⁸ V. ZAHRADNÍK, *Rozvrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 2., s. 59.

¹³⁹ Srov. M. MINAŘÍK, *Mariánská dogmata*, s. 4.

a duševní zkázy všech jiných lidí, [...] Církev katolická, vedoucí nás k pobožnému věření, že Maria hříchu prvotních rodičů našich nezdělala.“¹⁴⁰ Chápání a vyjádření církve se však v krátkém čase vcelku rychle vyvíjelo: Při zázraku v roce 1830 Panna Maria na zázračné medailce potvrdila pravdu o svém neposkvrněném početí, že tak chce být nazývána. K vyhlášení dogmatu Piem IX. pak došlo v roce 1854¹⁴¹. Následně se při zjevení v Lurdech v roce 1858 před Bernadettou Maria nazvala „Já jsem neposkvrněné početí.“¹⁴² V té době však už náš autor nežil. Proto můžeme sledovat jeho názor na dané téma pouze před vyhlášením dogmatu, v jeho pozdějších kázáních.

Je pozoruhodné, že se v prvních částech svých úvah Zahradník zaměřuje na bezhříšnost Panny Marie, stejně jako první autoři, kteří se zabývali touto problematikou (např. Hipolit †235):¹⁴³

Bez hříchu bylo její početí, bez hříchu byl veškeren život její. Prázdná byla i malých, všedních hříchů, žádná dokonce poskvrna na ní nalezena nebyla. Byla zrcadlo panenské čistoty a stydlivosti, plná pobožnosti a svatého ohně, ku podivu i krotká, tichá, mírná a pokorná, rozmyslná a povážlivá.¹⁴⁴

Dalším krokem bylo zaměření se na její neobyčejnost, a to nikoli podle teorie, která tvrdila, že byla zbavena dědičného hříchu až po početí Krista z Ducha svatého, ale podle teorie, která potvrzovala její neposkvrněné početí již v lůně sv. Anny. To by pak ukazovalo na fakt, že Ježíš Kristus chtěl mít matku od počátku neposkvrněnou, čistou, aby již nebojovala se zlou žádostivostí. V odkazu na Gn 3,15 je analogicky vyjádřena podstata toho, jak má vypadat

---

¹⁴⁰ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 12.

¹⁴¹ M. MINAŘÍK, *Mariánská dogmata*, s. 8: „Učení, že nejblahoslavenější Panna Maria byla od prvního okamžiku svého početí ojedinělou výsadou milosti všemohoucího Boha, se zřetelem k zásluhám Ježíše Krista, Spasitele lidského pokolení, uchráněna neporušenou od veškeré poskvrny prvotní viny, je od Boha zjeveno, a proto mu všichni věřící musí pevně a stále věřit.“

¹⁴² Srov. *Ibid.*, s. 4-6.

¹⁴³ Srov. *Ibid.*, s. 5.

¹⁴⁴ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 77-78. Et. Srov. V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 17.

nová Eva. Tedy musí být ďáblem nedotknutelná již od počátku, což by nebylo možné, kdyby do doby početí byla vystavena působení ďábelské moci.¹⁴⁵

Autor na několika místech rozsáhle popisuje výjimečnost ženy, která má porodit Spasitele světa:

Nemohl se Ježíš Kristus z lečjakés a obyčejné ženy narodit. Jakož i žádného neměl na zemi otce: [...] Maria byla nejčistší zrcadlo nevinnosti a dobroty, prázdná byla všech i malých a všedních hříchů. [...] Slušno tedy a náležitě jest, pobožně věřiti, že tělo Marie, z kteréhož syn Boží člověčenství na sebe přijal, bylo tělo dokonalé, a že duše její hned v prvním okamžení života jejího čistým byla obrazem Božím, a prázdná obyčejné lidské mdloby a křehkosti. [...]¹⁴⁶

A také podporuje svou výpověď stanoviskem církve:

Církev svatá nás pobožně věřiti učí, že počátek lidského života Marie panny byl dokonce čistý, neposkvrněný hříchem prvotních rodičů, a víru tuto i dnešní slavnosti v nás vštěpuje a vzdělává.¹⁴⁷

Vývoj nauky je u autora zřetelný směrem k jistotě o Mariině neposkvrněném početí, patrně i díky události přesunu do nové farnosti, odkud měl možnost dojíždět do Prahy či litoměřické knihovny. Z těchto posledních autorových slov vysvítá také jisté zdůvodnění této Mariiny výsady: díky své neposkvrněnosti mohla být Maria důstojným příbytkem pro Božího Syna. Opět se ukazuje, že toto mariánské dogma má zdůvodnění a zaměření christologické: s ohledem na vtělené Slovo.¹⁴⁸

---

¹⁴⁵ Srov. M. MINAŘÍK, *Mariánská dogmata*, s. 4-6.

¹⁴⁶ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 12.

¹⁴⁷ V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*, Díl 1., s. 16.

¹⁴⁸ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE, *Matka Páně památka-přítomnost-naděje*, s. 64-66.

ZÁVĚR

Na závěr diplomové práce se pokusíme vyslovit závěrečnou syntézu.

Autorův život jsme v první kapitole nastínili velice prostým způsobem. Ačkoli by bylo velmi zajímavé zkoumat hlouběji život i díla tohoto národního obrozence, který se nejen podílel na rozvoji českého národa svými literárními příspěvky, ale i na vedení Božího lidu k mravnímu cítění, lásce k Bohu a hlavně duchovnímu růstu. Zvolili jsme přeci jen stručnou formu seznámení s jeho životními osudy, protože se totiž nejedná o hlavní předmět této práce. Mohl by to však být velice dobrý podnět pro eventuální zpracování této osobnosti v oblasti církevních dějin.

Autorova christologie působila velice příjemně, když se pokoušel poukázat na vztahy v Trojici. Podařilo se mu přiblížit posluchačům vztah Ježíše k Otci a zároveň odhalení jeho pravé podstaty i úkolu, který na zemi má naplnit skrze svou poslušnost.

Autor se nejčastěji věnuje titulům Pán, učitel a Syn. Nejvíce jsme se věnovali titulu učitel, který jsme podrobněji rozvedli, a tím poukázali na praktický význam lidství Ježíše Krista v jeho následovatelnosti.

Dále jsme se snažili vyjádřit povahu Ježíšovy osoby, pojali jsme Boží otcovství jako odrazový můstek k tématu preexistence. Otec nemůže existovat bez Syna a naopak. Následně jsme poukázali na jednotlivé přirozenosti Ježíše Krista, božskou a lidskou, a poté na skutečnost, jak autor tyto dvě přirozenosti velice krásným způsobem propojí. Došli jsme k závěru, že v autorově přístupu k osobě Ježíše Krista se projevuje vysoká christologie, zejména proto, že Zahradník ve svých kázáních často odkazuje nejprve na Ježíšovo božství a až poté na jeho lidství. Ježíšova integrita božství a lidství je vzor, který odhaluje sám Vincenc Zahradník. Je to pojato tak, že my sami musíme dorůst ke stejné jednotě s Bohem a tím vrcholným sjednocením pro nás bude život v Božím království.

Následující kapitola byla věnována událostem životního příběhu Ježíše Krista. Autor odhaluje v chudobě Ježíše velikost, která byla vyjevna na kříži.

Tuto událost předcházelo pokoušení Ježíše na poušti a odhalení jeho slávy na hoře Tábor. Pomocí srovnání výpovědí tří synoptických evangelií jsme se pokusili lépe vystihnout autorovu nešťastnou formulaci tohoto zjevení. Velice plodná je i reflexe Ježíšovy volby uskutečnění spásy. Mohl odejít, ale neučinil tak, což autor velice dobře vyjadřuje slovem poslušnost. Zde jsme měli možnost poznat něco z toho, jak Zahradník pojímá kenotickou nauku.

Další kapitola nese název „Oběť kříže a zmrtvýchvstání Ježíše Krista.“ V kříži spatřuje Zahradník velikost boží lásky k nám, skrze kterou se spása otevřela každému, kdo po ní touží. Jako plody Kristova umučení jsme začlenili na závěr této kapitoly téma významu spásy pro lidstvo, kdy autor zdůrazňuje důležitost vlastního přičinění se na vlastní spáse. Z toho pak lze také velice snadno vyvodit hierarchický řád v nebi, kterým se snaží Zahradník vyjádřit Boží spravedlnost, po níž následuje popis života v nebeském království.

Mariologická část dokládá nesmírnou důležitost Mariina života a jejího životního svědectví pro naši dobu. Toto svědectví velice krásně podal autor poukázáním na její ctnosti. Tituly jsme zpracovali v náznaku a jeden z nich rozvedli v následujícím tématu. V něm jsme poukázali na vztah, který vidí Vincenc Zahradník mezi Ježíšem a Marií. Ten jsme se pokusili propojit s dnešní teologickou reflexí a došli k nádherné podstatě mateřství. Také bylo zapotřebí uvést na pravou míru tvrzení našeho autora o Mariině duši. Autorovo dílo je na mnoha místech až poetické, což u kázání je třeba brát na vědomí a při výkladu pasáží je nebrat striktně dogmaticky. V další podkapitole jsme zpracovali dvě dogmata o „Panně“ a „Bohorodičce“. Nastínili jsme nejdříve jejich vývoj a následně začlenili to, jak se k nim náš autor vyjadřuje. Další dvě témata se týkala „Neposkvrněného početí Panny Marie“ a „Nanebevzetí Panny Marie“, které jsme srovnali s pozdějšími formulacemi dogmat a došli k tomu, že jsou velice shodné. Mariánské téma nás uvedlo do prostoru, který můžeme nazvat domovem. Autor několikrát upozorňuje na titul Matka a používá ho velice osobně. To se projevilo v mé práci také. Jsem rád, že jsem mohl toto dílo sepsat a porovnat s dnešní christologickou reflexí. Dovedlo nás to k jasnému poznání, že autor v lecčem ze svých reflexí předjímá současnost. To nám může přijít

velice důležité a podnětné z hlediska možnosti zpracovat Zahradníkovu dílo na poli morální nebo pastorální teologie. K bádání je v jeho dílech mnoho zajímavých postřehů, na které se pokouší dnešní doba odpovědět.

A nemůžeme zakončit jinak než autorovým výrokiem, který nás provázel celou tuto práci: „S milostí Boží všechno se naučíš, všechno dovedeš, všechno dokonáš.“¹⁴⁹

---

¹⁴⁹ V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka*, s. 163.

ANOTACE

Příjmení a jméno:	Obr Pavel
Instituce:	Cyrlometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci Katedra systematické teologie
Název práce:	Christologická a mariologická inspirace v kázáních Vincence Zahradníka
Vedoucí práce:	prof. Ctirad Václav Pospíšil, Th.D.
Počet stran:	69
Počet příloh:	2
Počet titulů použité literatury:	18
Počet pramenů:	5
Rok obhajoby:	2013

Klíčová slova: Vincenc Zahradník, Syn Boží, Ježíš Kristus, Maria, Tituly Ježíše Krista, národní obrození, mariologická dogmata, vysoká christologie.

Diplomová práce se věnuje analýze čtyř svazků kázání Vincence Zahradníka. Jejím cílem bylo porovnat dnešní teologii s teologickými názory Zahradníkovými. Tedy to, jaké názory zastával a jakým tématům se věnoval na poli christologie a mariologie, a které jsou hlavním tématem této práce. Také je zmíněn, jaký odkaz nám Zahradník zanechal a čím si zasluhuje naši pozornost.

SUMMARY

Author:	Obr Pavel
Institution:	CMTF Palacký University in Olomouc Department of Systematic Theology
Title of the thesis:	The Cristologic and Mariologic Inspiration in Homilies of Vincenc Zahradník
The thesis coach:	prof. Ctirad Václav Pospíšil, Th.D.
Number of pages:	69
Number of attachments:	2
Number of references:	18
Number of sources:	5
Year of exam:	2013

Key words: Vincenc Zahradník, The Son of God, Jesus Christ, Mary, Titles, National renaissance, Marian dogmas, High Christology.

The thesis is concerned with the analysis of four volumes of homilies written by Vincenc Zahradník. Its goal is to compare the current state-of-the-art of theology with theological claims of Zahradník, i.e. the Christologic and Mariologic views he held and issues he was interested in. His theological legacy and major contributions are thoroughly discussed.

BIBLIOGRAFIE

I. Použité prameny

- V. ZAHRADNÍK, *Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku* [Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku]. Vyd. Jan Host. Pospíšil, 1832 V Hradci Králové [V Praze]. 54 D 000287.
- V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*. V Praze u Martina Neureutra, knihkupce v Jezuitské ulici Nr. 183, 1836. Díl 1., 54 D 000313.
- V. ZAHRADNÍK, *Rozwrhowé kázanj na neděle a swátky celého roku*. V Praze u Martina Neureutra, knihkupce v Jezuitské ulici Nr. 183, 1836. Díl 2., 54 D 000313/Přív.1.
- V. ZAHRADNÍK, *Sedmmecjtma swatečnjch kázanj Vincencia Zahradnjka* [Sedmmecítma svátečních kázání Vincencia Zahradníka]. Praha: U Josefa Fetterlowá a Wáclaw Špínka, 1833. Tištěno v knížecí arcibiskupské knihtiskárně v Praze. Sign. 54 C 000175.
- C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, 462 s. Teologie (Karmelitánské nakladatelství: Krystal OP). ISBN 978-80-7195-394-4.

II. Použitá literatura

- B. BOLZANO. *Bernard Bolzano: Vlastní životopis*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1981.
- C. V. POSPÍŠIL. *Hermeneutika mystéria: struktury myšlení v dogmatické teologii*. Vyd. 1. Praha: Krystal OP, 2005, 242 s. Teologie (Karmelitánské nakladatelství: Krystal OP). ISBN 80-719-5001-7.
- C. V. POSPÍŠIL. *Maria - mateřská tvář Boha*. V Kostelním Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004, 71 s. Malá teologie (Karmelitánské nakladatelství), sv. 1. ISBN 80-719-2949-2.
- C. V. POSPÍŠIL, *Různé podoby české trinitární teologie a pneumatologie 1800-2010: tvárnosti české katolické trojiční teologie a pneumatologie 1800-1989: komentovaná bibliografie 1800-2010*. 1. vyd. Brno: L. Marek, c2011, 544 s. Teologie (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-87127-37-7.P.

- P. KŘIVSKÝ, *Literární pozůstalost Vincenc Zahradník (1790-1836)*. Praha 1974, Literární archiv památníku národního písemnictví v Praze.
- P. JANČÁREK. *Vincenc Zahradník*, Ústecké muzejní sešity sv.2, Ústí nad Labem 1991.
- M. MINAŘÍK, *Mariánská dogmata*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991. ISBN 80-855-2700-6.
- R. LAURENTIN. *Pojednání o Panně Marii*. Vyd. 1. Praha: Krystal OP, 2005, 194 s. Teologie (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 80-859-2976-7.
- Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona* : (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad. 11. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 2005c1985, 1007, 283 s., [8] s. obr. příl. ISBN 80-858-1037-9.
- Jeruzalémská Bible: *Písmo svaté vydané Jeruzalémskou biblickou školou*. 1. české vyd. Překlad František X Halas, Dagmar Halasová. Praha: Krystal OP, 2009, 2229 s., 3 l. obr. příl. (mapy). ISBN 978-808-7183-113.

b) Sborníky

- Z plnosti Kristovy: sborník k devadesátinám Oto Mádra*. Vyd. 1. Editor Eduard Krumpolc, Jolana Poláková, Ctirad Václav Pospíšil. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 412 s. ISBN 978-80-7195-138-4.
- MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKADEMIE, *Matka Páně památka-přítomnost-naděje*, přel. C. V. Pospíšil Karmelitánské Nakladatelství Kostelní Vydří 2003, 168 s. ISBN 80-7192-762-2.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Vyd. 2, V KN 1. Překlad Oto Mádr. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 603 s. ISBN 80-719-2467-9.

Internetové odkazy

Kramerius [online]. c2003-2010. Dostupné z:

http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowByAuthor.do?author=Zahradn%C3%ADk_Vincenc.

III. Nepoužitá literatura

Přehled děl Vincence Zahradníka¹⁵⁰

- Rozjímání o některých stránkách praktické filosofie. In: Hlasatel český, IV., 1818, 3. sešit, str. 421-461.
- Povolání člověka k ctnosti. In: Jungmannova slovesnost, Praha 1820, str. 296-304.
- Leben des heiligen Johannes von Nepomuk. Litoměřice 1829, 42 stran.
- O hlavních ctnostech kázání. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, II., 1829, str. 59-102.
- O očistci. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, II., 1829, str. 169-185.
- Výbornost učení o anjelích. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, II., 1829, str. 522-553.
- O zázracích Ježíšových. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, III., 1830, str. 22-46.
- Slovo o škole. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, III., 1830, str. 54-63.
- Pětmecítna bajek. In: Časopis českého muzea, IV., 1830, str. 282—293.
- Marie Magdalenská. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, III., 1830, str. 519-532:
- Ludvík Blossius “O církvi“. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, III., 1830, str. 325-332.
- O církevních odpustcích. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, IV., 1831, str. 483-521.
- Krátký katechismus k utvrzení katolíků u víře jejich. Praha, 1831, stran 203.
- Katechesí o pozdravení andělském. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, V., 1832, str. 558-572.
- O spojení dogmatiky s mravoučením. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, V., 1832, str. 501-515.
- O velké ceně božského zjevení. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, V., 1832, str. 359-373.

---

¹⁵⁰ Převzato z publikace P. JANČÁREK, *Vincenc Zahradník*.

- O poctě svatých. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, V., 1832, str. 39—66.
Bájký Vincence Zahradníka, faráře křešického. Praha 1832. Vydal V. Špinka, str. XII, 108.
- Homiletické řeči na neděle a svátky celého roku. Hradec Králové, 1832, 1833.
Vydal Jan Hortivít Pospíšil. 2 díly, str. 370 a 374.
- Homiletische Erbauungsvorträge unter der Frühmesse an Sonn und Feiertagen des ganzen Kirchenjahres. Praha 1832. Vydal M. Neurath, str. V, 324.
- Obraz dokonalého kněze. Vyňat z pastýřského listu biskupa J. Aug. Bartol. Hille.
In: Časopis pro katolické duchovenstvo. VI., 1833, str. 28-46.
- O ceně užívání biblí svaté. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VI., 1833, str. 169-192.
- Příspěvek k osvětlení života Jana Rokycany z rukopisu písaře Bartoše. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VI., 1833, str. 282-294.
- O přípravě na kázání. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VI., 1833, str. 349-370.
- Důkaz božství Pána našeho Ježíše Krista z mravní povahy jeho. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VI., 1833, str. 509-514.
- Krátké vypsání třicetileté války. Z rukopisu Václava Kozmancia Čáslavského, vyňaté a doplněné. In: Časopis českého muzea, 183, str. 92-112, 123-163.
- O životu a povaze zesnulého v Pánu bývalého litoměřického biskupa Josefa Františka Hurdálka. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VII., 1834, str. 104-130.
- O společenství Čechů s Lutherem. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VII., 1834, str. 227-240.
- Aforismy o liturgii. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VII., 1834, str. 368-379.
- O rozdílu mezi duchovním a světským úřadem. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VII., 1834, str. 46-64.
- O božím vtělení. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VII., 1834, str. 519-548.
- Spisovatelství v zrcadle času a ducha lidského. In: Květy, 1834, str. 150.

- Zábavné hodiny. Básničky Zahradníkovy uveřejněné zkomolené ve Květech, 1834, str. 377 n.n., 383 n.n., 425 n.n., 432 n.n., a roku 1835, str. 59 a 197 n.n.
- Modlitba katolická v duchu zlaté knihy Tomáše Kempenského "O následování Krista". Praha 1835. Vyd. M. Neureuther, str. 232.
- O učitedlnosti a svobodě vůle lidské. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VIII., 1035, str. 3-25.
- O upálení tří osob původma Kališných. (Z rukopisu Bartošova.) In: Časopis pro katolické duchovenstvo, VIII., 1835, str. 233-47.
- Von der geschichtlichen Unterrichtsmethode. In: Jakschův Jahrbuch für Lehrer, Hausväter und Erzieher. Litoměřice, 1835, II., str. 87-92. (Podepsáno K.P., ale autorství Zahradníkovo je dosvědčeno v Časopise pro katolické duchovenstvo, VIII., 1835, str. 145.)
- Rozvrhové kázání na neděle s svátky celého roku. Praha 1836, vyd. M. Neureuther, 2 díly, str. 262 a 206.
- Doštěpná zahrádka dítek dobrých, obsahující v sobě vysvětlení některých článků pravé, čisté a dokonalé víry Kristovy. Praha 1836. Vyd. V. Špinka, str. 48.
- O pravém nakládání duchovního pastýře s nekatolíky. In: Časopis pro katolické duchovenstvo. IX. , 1836, str. 48-62.
- O racionalismu čili zlém užívání rozumu u věcech víry. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, IX., 1836, str. 227-256.
- O vnitřní povaze ctnosti. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, IX., 1836, str. 532-561.
- O dědičném hříchu. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, IX., 1836, str. 649-660.
- Kann die Schule die Menachen bassern? In: Jakachův Jahrbuch für Schullehrer, III., 1836, str. 79-82.
- Aforismen. In: Jakschův Jahrbuch für Schullehrer, III., 1836, str. 147-149. O cestách ku poznání mravního dobra vedoucích. In: Časopis pro katolické duchovenstvo, X., 1837, str. 25-45.

- Anreden bei Prüfungen. In: Jakschův Jahrbuch für Schullehrer, IV. , 1837, str. 89 a n.
- Aphorismen. (Uveřejněny ze Zahradníkovy pozůstalosti.) In: Jakschův Jahrbuch für Schullehrer, IV., 1837, str. 71-76.
- Nedělní kázání. Praha 1838. Vyd. V. Špinka, 2 díly, str. 279 a 255. o přísaze. (K tisku připravil J. V. Jirsík.) Praha 1839, Nakladatelství Dědictví svatojánské, č. VII., str. 101.
- 65 zjistitelných Zahradníkových recenzí v IV. - XVII. roč. Časopisu pro katolické duchovenstvo a 2 recenze v Jakschově Jahrbuch für Schullehrer.
- Bájký a básně Vincence Zahradníka. Vyd. Ferdinand Strejček, Praha 1906.
- Sebrané spisy Vincence Zahradníka, 1.-IV. Vyd. prof. František Čáda, Praha 1907.

SEZNAM TABULEK A PŘÍLOH

a) Tabulky

I. Tab. č. 1. Výskyt christologických titulů

II. Tab. č. 2. Mariánské tituly

b) Přílohy

III. Obr. č. 1. Bysta Vincence Zahradníka

IV. Obr. č. 2. Portrét Bernarda Bolzana

Obr. č. 1. Bysta Vincence Zahradníka.

Obr. č. 2. Portrét Bernarda Bolzana.